

Narodna mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska ledaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Cok. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SILOVENEK

NAROCI TE SLOVENCEV KOLEDAR
ki bo najlepša knjiga letošnjega leta
Za naročnike naših listov bo stal le
20 LIR

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire, C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

redeljka in dneva po prazniku.
Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Amministratore: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino No 916 Numerosi carri armati nemici distrutti

in Tunisia — Truppe nemiche bombardate - 5 velivoli nemici abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:
Sul fronte cirenaico puntate di forti elementi esploranti avversari sono state respinte.
In Tunisia uno scontro di mezzi corazzati si è concluso a vantaggio delle forze dell'Asse che distruggevano numerosi carri armati.
Formazioni aeree hanno rinnovato con visibili successo azioni di mitragliamento e bombardamento su truppe nemiche in marcia e in sosta nei due settori.
L'aviazione britannica perdeva cinque velivoli abbattuti in combattimento dalla caccia germanica.
Una incursione aerea compiuta nella sera di ieri sui dintorni di Catania ha causato danni limitati: non sono segnalate perdite fra la popolazione civile.

Vojno poročilo št. 916 Številni sovražni tanki uničeni

v Tunisu — Sovražne čete bombardirane - 5 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:
Na cirenajškem bojišču so bili odbiti sunki močnih nasprotnih ogledniških oddelkov.
V Tunisu se je zaključil spopad oklepnih sredstev v prid osnih sil, ki so uničile številne tanke.
Letalske skupine so z vidnim uspehom obnovile obstreljevanje in bombardiranje premakajočih se ali počivajočih sovražnih sil na dveh odsekih.
Angleško letalstvo je v boju z nemškimi lovci izgubilo pet letal.
Snočni letalski napad na okolico Catania je povzročil omejeno škodo; med civilnim prebivalstvom ni bilo žrtev.

Zakaj je nastala vojna med Japonsko in USA

Združene države so bile pripravljene na vojno z Japonsko in so ji stavile sramotne zahteve

Tokio, 27. nov. AS. Za obletnico spora med Združenimi državami in Japonsko so japonske osebnosti, katere so se v Washingtonu udeleževale pogajanj, prelomile molk, v katerega so se zavile po svojem povratku iz Severne Amerike ter spregovorile. Iz njihovih izjav se vidi, da zaradi pred enim letom nastalega položaja niso bila več mogoča pogajanja z Združenimi državami. Tako piše admiral Nomura v listu Yomiuri Hōhō, da sta bila 26. in 27. november lanskega leta usodna in da je vojna, katere se je začela lanske leto, smrtna vojna. List Tokio Simbun pa objavlja razgovor s svetnikom japonskega poslanstva v Washingtonu Sadaom Igučijem ter navaja razloge, iz katerih so Japonci dne 26. novembra morali prekiniti vse razgovore z Združenimi državami. Združene države so zahtevale:

1. da Japonska umakne vse svoje oborožene sile s policijo vred iz Kitajske ter Indokine, 2. da ne nudi ne vojske, ne politične in gospodarske pomoči nobeni kitajski vlad razen Čungkingu, 3. Združene države so hotele med drugim uničiti tudi temeljne točke trojne zveze med Japonsko, Italijo in Nemčijo. Na ta način so Združene države objavile svoje stališče, ki mu manjka vsakršno razumevanje dejanskega položaja. Iguči med drugim tudi pripominja, da so se ameriški pritiski in grožnje proti Japonski povečali od kitajskega incidenta. Združene države so delale Japonski stalne gospodarske neprilike. Japonska je ponudila washingtonski vladi sprejemljive in pametne predloge, toda po Rooseveltovem sestanku s Hullom, Halifaxom, avstralskim, holandskim in čungkingškim poslanikom je bila sklenjena nepopustljiva politika proti Japonski. Amerikanci so mislili, da je Japonska zelo oslabiljena. Jasno je, da je Rooseveltova propaganda že preje poskrbela med javnostjo, da je lahko vodila do japonske takšne politike.

Tokio, 27. nov. AS. Na kosilu v Društvu za podpiranje prestola je bivši japonski veleposlanik v Washingtonu Kurusu zgodovinsko utemeljil, da se ni bilo mogoče izogniti vojni za

Afganistanski prestolonaslednik umrl

Bangkok, 27. nov. AS. V starosti devetih let je umrl afganistanski prestolonaslednik prinč Mohamed Akbaarkan.

Ameriške izgube

Buenos Aires, 27. nov. AS. Mornariško ministrstvo Združenih držav je objavilo naslednje številke o žlovoških izgubah v severnoameriški mornarici med 1. in 15. novembrom: 318 mrtvih, 250 ranjenih, 177 pogrešanih.

Nov osni uspeh na morju

Nemške podmornice so od Lednega do vhoda v Indijsko morje potopile 19 ladij s 123.000 tonami

Hitlerjev glavni stan, 27. nov. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje izredno vojno poročilo:
Nemške podmornice so potopile na operacijskih področjih od Lednega do morja do vhoda v Indijski ocean v žilavih borbah iz konvojev in na posameznih voznjah 19 ladij s skupno 123.000 tonami.
S temi uspehi je bil posebno občutno zadel sovražnikov dovozni promet v severna sovjetska pristanišča in proti Srednjemu vzhodu.

Berlin, 27. nov. AS. Po zadnjih poročilih iz vzhodnega bojišča se je izvedelo, da nemške in zavezniške sile še vedno erdito zavirajo Sovjete ter zadajajo strašne izgube boljševikom, ki izvajajo neprestane napade proti nemškimi postojankam jugozahodno od Stalingrada med Volgo in Donom. Nemško letalstvo je bilo nad vse delavno proti preskrbovalnim kolonom, ki jih pošilja sovražnik v prve bojne vrste. Na enem samem mestu je bilo uničenih nad 100 mehaniziranih sredstev. Samo večeraj je bilo uničenih najmanj 450 sovjetskih mehaniziranih sredstev. Sovjeti so imeli pri svojih s tanki podprtih napadih velike izgube. Posebno spretne je bil nemški nastop proti sovjetskemu krilu, ki deluje v donskem kolenu in je imelo izredne izgube v ljudih in gradivih.

Med Volgo in Donom boljševiki ves večerajšnji dan niso mogli doseči nikakega uspeha, navzlic uporabi velikih mas vojaštva ter mogočnih tankovskih skupin. Številni tanki so bili uničeni ali onespobljani.
Oddelek nemških strelcev je pri Volhovu po sovražnem napadalnem sunku obkolil in uničil močno sovražno skupino. Med predmeti, ki so padli v nemške roke, je značilen zlasti propagandni letak, ki predstavlja bataljon sovjetskih žensk na pohodu proti bojišču, pod sliko pa je podpis: Nove mogočne rezerve na pohodu.

Berlin, 27. novembra. s. Iz vojaških virov se je izvedelo, da so Sovjeti vrgli v napad jugovzhodno od Ilmenskega jezera velike sile, ki so obsegale pet strelskih polkov, eno brigado in dva bataljona tehničnih čet, kar da vsekakor 10.000 moč, katere pa je podpiralo nič manj kakor 30 topniških baterij, z mnogimi baterijami metalcev bomb, vse pa v namenu, da bi podrl nemške črte. Navzlic ogromni premoči v ljudstvu in materialu so nemški grenadirji ta napad odločno odbili.

veliko Vzhodno Azijo. Narodi Daljnega vzhoda se vedno bolj dvigali proti anglosaškemu obkoljevanju. Italija in Nemčija sta že dolgo poznali potrebo utrditi svoje pravice v Evropi in priznati novi red v Vzhodni Aziji. Veleposlanik je nato orisal zgodovino japonskoameriških odnošajev v preteklem stoletju, naraščajoče severnoameriško poseganje v Vzhodno Azijo zasedbo Filipinov, pritisk na Japonsko po japonsko-ruski vojni, ameriške priprave za napad na Japonsko, washingtonsko oboroženo posredovanje na Kitajskem leta 1927, ameriško sodelovanje s Kitajsko proti Japonski ter velike ameriške protijaponske gospodarske ukrepe. Iz teh razlogov je je Japonska odločila za sklenitev pakta trojne zveze, kar je ameriški pritisk še povečalo. Združene države so bile pripravljene za vojno proti Japonski, Japonska pa je vedno iskala sredstva, kako bi preprečila to katastrofo. Veleposlanik je nato ožigosal vojne in imperialistične namene Združenih držav, da je sedanja vojna vojna za življenje in smrt. Zaključil je z željo, naj se še bolj pospeši sodelovanje med Japonsko in narodi Osi.

Amerikanci so se všteli s Tunisom

Carigrad, 27. nov. AS. Vojaški kritik lista »Tasvir-i Elkar« omenja počasno anglosaško pridiranje proti Tunisu. Kritiki pravi, da je anglosaška zamuda posledica hitrega izkrcanja italijansko-nemških sil v Tunis. Po mnenju turškega lista so se v Tunis dosegli že osne sile močno utrdile ter stalno dobivajo nove okrepitve. Angloamerikanec bo utegnula pripraviti njihova počasnost še nešteto težav. List tudi pripominja, da se Angleži in Amerikanci niso upali izkrcati neposredno v Tuniziji, ker bi bili tamkaj izpostavljeni italijanski ofenzivi iz Sicilije.

Bern, 27. nov. AS. Švicarski listi objavljajo poročila anglosaških agencij o dogodkih v Tunisu ter pišejo, da neoglasje med De Gaulleovimi in Darlanovimi pristaši povzroča znaten nered. Amerikanci so šele zdaj začeli spoznavati, kakšne težave bodo morali prenašati, ker se vmešavajo v evropske zadeve.

Carigrad, 27. nov. AS. List »Bejglu« posveča poseben članek delovanju italijanskih podmornic. Italiji je z njenimi podmornicami uspelo zavreti sovražni promet po vsem Sredozemlju. Nato list navzeta izgube, zadane sovražnim vojnim in prevoznim ladjam pri zadnjih dogodkih v Severni Afriki ter občuduje junaštvo italijanskih posadk, ki so vdrle v pristanišča Bougie, Philippeville in Alžir.

Tuniška meja, 27. nov. AS. Poročila iz Tunisa potrjujejo, da se življenje v tuniški prestolnici raz-

Berlin, 27. novembra. s. Iz vojaških virov se je izvedelo, da so bile 25. novembra angleškemu letalstvu med njegovimi nastopi nad obrežjem zahodnega zasedenega ozemlja prizadene nove izgube. Popoldne je neko angleško večmotorno bombniško letalo padlo na holandsko obalo, zbito

Sovjetska ofenziva je bila pričakovana

Nemška in zavezniška vojska sta ustavili Sovjete prej, preden so dosegli kak cilj

Berlin, 27. novembra. AS O veliki ofenzivi, ki so jo boljševiki sprožili severozahodno od Moskve, izjavljajo na pristojnih vojaških mestih sledeče:

Tudi ta ruska ofenziva je bila pričakovana. Že več časa so računali z njo. Letalskim oglednikom se je posrečilo ugotoviti sredi oktobra, da so se močna zbiranja začela pojavljati na odseku med Torpezom in Kalininom. Odični posegi velikih oddelkov nemškega letalstva so vzemirjali nasprotnikove priprave in prisilili sovj. vrhovno poveljstvo, da je moralo večkrat odložiti nameravano ofenzivo. Medtem pa so Nemci lahko storili vse potrebne protiukrepe, ki so bili takoj izvedeni, preden se je ofenziva začela. To torej dokazuje, da prvi nasprotnikov udarec ni zadel v polno. Kakor je javilo predvčerajšnje nemško uradno poročilo, je spodeletel poskus Sovjetov, da bi zrušili nemško obrambno črto, posamični vdori pa so bili takoj uničeni. Jasno je, da je nova ofenziva v neposredni zvezi s tisto, ki poteka že nekaj dni na južnem odseku. Namen ofenzive je, da bi verjetno preprečili Nemcem, da ne bi zbrali velikih sil na donskem loku, pač pa bi jih morali pustiti na srednjem odseku. Če so tako računali, bodo pa kmalu dejstva pokazala, da ima nemško vrhovno poveljstvo na razpolago več ko zadosti čet, da nastopi proti slekernemu napadu na katerem koli delu bojišča.

O bitki, ki se bje na južnem odseku istega bojišča, so v pristojnih krogih rekli, da je napad,

v letalskem dvoboju. Protiletalska obramba je zbila nad isto obalo bombnik vrste »Wellington«. Od petih članov posadke se je eden ubil, ostali štirje pa so bili ujeti. Končno je protiletalska obramba v Rokavskem prelivu zbila tretje britansko letalo vrste »Spitfirec

Vidussonijeva navodila za notranjo fronto

Rim, 27. nov. AS. Tajnik stranke je večeraj v liktorski palači sprejel poročila predsednikov sindikalnih zvez delodajalcev in delavcev. Po pozdravu Duceju je Eksc. Vidussoni dal besedo zveznim predsednikom, od katerih mu je vsak obširno poročal o organizacijskem položaju svojega področja. Tajnik stranke je nato podal navodila za delovanje, ki ga je treba razvijati v tem času, ko morajo biti vse sile vprežene za dosego zmage. Poudaril je potrebo, da morajo vsi sloji dokazati svojo zrelost in umnost za popolno skladno delo, ki ga naj opravljajo v duhu medsebojnega razumevanja. Neobhodno potrebno je, je tajnik stranke med drugim dejal, da morajo poklicna združenja dejansko sodelovati in propagandni v tesnem sodelovanju s političnimi oblastmi, da bi globoko prodre v ljudsko zavest in širile misel za dolžnosti, ki jih ima vsak državljan, posebno pa še tisti, ki so zaposleni v gospodarstvu dežele v vojni. Gospodarske koristi dežele v vojni morajo biti višje cenjene kakor koristi posameznega sloja. Vlada se pozorno zanima za vsa vprašanja delavskih razredov ter jih skuša reševati v mejah, ki so skladne s sedanjim časom: družinske doklade, zavarovanje in pomoč v bolezni, nagrade ob 20-letnici šolske obrednice itd., so otipljivi dokaz, s kolikšno skrbjo in naporu vlada po Ducejevih navodilih dela za najbolj važne potrebe delovnega ljudstva. Sindikalne organizacije morajo vpreči vse sile, da bodo delavci hitro deležni vseh dobrin socialnega značaja, ki jim jih je poklonila vlada. Skrbeti je torej treba za dobro propagando in okrepiti vse pobude, ki bodo zboljšale delovne pogoje. Stranka na primer se ravno zdaj s posebno skrbjo bavi s skupnimi medzami po podjetjih, katerih število se čedalje bolj veča v globoko zadovoljstvo delavskih množic. Tajnik

stranke je nato izrazil zaupanje, da bodo zvezni predsedniki z osebnim delom skrbeli za to, da bodo menze po podjetjih vedno bolj ustrezale namenom socialne politike, ki jih je prikljala v življenje.

Eksc. Vidussoni je nato orisal politična načela, po katerih je italijanska gospodarska trdnost zadržana v korist socialnih razredov. Zato se je treba strogo držati delovnih pogojev in plačilnih določil, da bi tako iztrebili nevarnost prekupčevanja z delavsko silo na črnem trgu, kar bi lahko povzročilo značne zmede v proizvodnji. Tajnik stranke se je nato dotaknil vprašanja razdelitve delovnih sil in poudaril važnost uradov, ki morajo skrbeti za njihovo namestitve. Posebno skrb bo treba posvetiti onim, je dejal, ki so se vrnili iz vojne, sindikalni načelniki pa naj ravnajo z njimi z vso politično rahlostnostjo in umevanjem.

O vseh teh vprašanjih so zvezni predsedniki stavljali razna vprašanja glede organizacij. Tajnik jim je odgovarjal ter v daljši razlagi pojasnil, kako je treba delovanje usmeriti, da bodo v sedanjih težavah dosegli kar največ uspehov. Eksc. Vidussoni je nato veličal duha državljanske zavesti in zvestobe delodajalcev ter delavcev, ki so vpreženi na notranjem bojišču za vojno fašistične domovine. V težavah in žrtvah, ki jih je treba sprejeti kot potrebno življenjsko pravilo, v zvestobi, ki premagava vsako oklevanje, ima narod delavskih razredov samo en cilj: da bi bil vreden zgodovinske ure in si zaslužil srečno bodočnost fašistične domovine v zaupanju voditelju, ki ga vodi.

Smernice portugalske mladine

Lisbona, 27. nov. AS. Tukajšnji tisk objavlja radijski govor voditelja portugalskih mladinskih organizacij Martella Caetana, ki je dejal, da portugalska mladina pred komunistom odločno brani Boga, domovino, družino in svoje domove. Ta mladina se ne omejuje na obrambo, marveč se brani z ofenzivo. Portugalska mladina se tudi ne bori zato, da bi se nekateri gospodje lahko obogatili, kajti borba proti komunizmu ni branjenje bogatih. Mi ne branimo denarja, ne samoljublja, ne zato, da bi bili nekateri bogati, dočim bi morali drugi trpeti, marveč za načela krščanske pravičnosti in ljubezni.

Obseg Tokia bo povečan

Tokio, 27. nov. AS: Na prihodnjem zasedanju japonske zbornice bo sprejet zakon, ki ukinja prefekturo Tokio ter ustanavlja Tokio-To ali metropolo Tokio, ki bo imela 35 okrajev, katerih velikost bo znašala skupno 524 kv. kilometrov, število vseh prebivalcev pa bo znašalo 7 milijonov.

Amerikanci izgnani iz Arabije

Carigrad, 27. nov. AS. Iz Gedde poročajo, da je Saudova Arabija dovolila severnoameriškim tehnikom zaposlitev pri vodstvu javnih del. Opazilo pa se je, da ti ljudje politično rovarijo med Arabci, namesto da bi izpolnjevali svojo dolžnost. Ti napačni severnoameriški tehniki so bili postavljeni pred vrata. Nadomestili jih bodo egiptovski tehniki.

Barcelona, 27. nov. AS: Policija je aretirala komunistična voditelja Vallamajora ter Juana Pinosa, ki sta za časa rdeče strahovlade v Barceloni zagrešila nešteto zločinov.

Obrambne utrdbe na vzhodu

Časnikar Cesare Rivelli objavlja v italijanskih listih iz Berlina obsežno poročilo o obrambnih utrdbah na vzhodnem bojišču. Članek pravi:

Nikdo, tako v zaveznikih državah kakor tudi v sovražnikih ne more reči, da bi ne vedel, da se bodo boji v drugi zimi na vzhodu razvijali prav zelo drugače, kakor pa so se razvijali v prejšnji zimi. Razlogi za razlike in lanski letošnjem letu so lahko številni, toda glavni razlog je treba iskati v nemški genialnosti in organizaciji, ki bo to zimo iztrgala Stalinu iz rok njegovih najmočnejših sredstev: prostor in mraz.

Gigantsko delo

O ogromnem delu nemških gradbenih strokovnjakov pod vodstvom nemškega generalnega štaba poročajo sedaj nekatere podrobnosti. V prvi vrsti je bil določen čas in rok, do kdaj se mora zgraditi in utrditi tisti obsežni načrt, ki naj nemški vojski zagotovi stalnost na sovjetskem ozemlju. Ta načrt naj ogromni množici nemške vojske zagotovi življenje v novi zimi. Z deli so začeli že v mesecu aprilu. V aprilu so iz Berlina odpotovali številne komisije stavbenikov in gradbenih strokovnjakov ter članov organizacije Todt. Odlili so v Rigo, Poltavo, Minsk, Smolensk, Orel, Kursk in v druge važne kraje. Vsaka komisija je bila neposredno podrejena Hitlerju in je imela za nalogo, da utrdi posamezni, njej določen odsek vzhodnega bojišča. Vse zgradbe se morajo izvesti tako, da se bodo upoštevali vsi izsledki in ugotovitve iz lanske zime. Z drugimi besedami: na vzhodno bojišče so prišle komisije, ki so bile celice zase in te celice so imele Hitlerja za poglavarja. Te celice so imele na razpolago za stoisoče delavcev, ki so prišli iz Nemčije in iz drugih delov Evrope.

Mednarodna sovražna propaganda je širila govorico, da so se Nemci odločili zlomiti sovjetsko moč do konca jeseni leta 1942. Dejansko pa nemško vrhovno poveljstvo ni označevalo letošnje dogodke na vzhodu kot zmago v letošnjem letu; kakšen pomen bi sicer imele priprave za utrjeno obrambo črta na vzhodu v tem letu. Komisije in odbori so začeli s svojim delom najprej na srednjem delu vzhodnega bojišča, kjer so se že na pomlad boji nekoliko polegli. Nato so se začela dela na severnem odseku, nazadnje pa na južnem. Uspehe je bilo mogoče kmalu ugotoviti. Najprej je bila utrjena dolga črta, podobna obrambni črti ob Atlantiku. Seveda so bile upoštewane in izvedene razlike, ki jih nalagajo vremenske in krajevne potrebe. Na zahodu je namreč nevarnost drugačna in ni take narave kakor na vzhodu, ker mora na zahodu sovražnik najprej premagati ovire morja. Na vzhodu pa je stik s sovražnikom neposredno in trajen.

Kar se lahko reče, je to, da je utrjena črta na vzhodu sestavljena iz cele vrste utrjenih postojank in strnjjenih centralnih središč, ki so kar najbolj solidno opremljena.

Utrdbe in skladišča

Med postojankami in utrjenimi središči so posamezne utrdbe, kazemate, minska polja, ovi-re, protitankovski jarki in strelski jarki. Utrdbe so opremljene in izdelane tako, da so kos vsem vremenskim okoliščinam in je v njih bivanje možno tudi ob najtežjih pojavih mraza. Bunkerji so odporni proti zmrzovanju, vlagi in snežnim zametom. Tudi bivališča za čete so zgrajena tako, da so kos ruski zimi. Hiše in bivališča imajo stene iz lesa in cementa, oboje pa v takem razmerju, da ostane v stanovanjskem prostoru temperatura vedno enako znošna brez ozira na zunanji mraz.

V bližini prve bojne črte pa so zgrajena zaklonišča, v katerih je tudi možno stanovati tudi pri najhujših nastopih mraza. Za zgradnjo teh zaklonišč in utrdb proti mrazu so podali podatke ruski kmetje, ki se že stoletja in stoletja najuspešneje s pravimi sredstvi bore proti zimi.

Vsa obrambna črta je zgrajena tako, kakor je sestavljena kolesje pri uri. Vsak zob vsakega kolesa odgovarja drugemu zobu na drugem kolesu. Vsaka utrdba vzhodnega bojišča je pravilno povezana z delovanjem vseh ostalih utrdb. Iz razumljivih razlogov ni mogoče podrobneje popisovati tega mehanizma. Vendar se že iz povedanega lahko zasluži vsa ogromna genialnost nemškega dela, ki je sklenilo in doseglo, da se nemški vojski v Rusiji prepreči usoda, ki je doletela Napoleona v letu 1812.

V Rusiji — kakor znano — ni bilo mnogo cest. Obstoječe ceste so Nemci modernizirali in so zgradili ogromno število novih cest.

»Graditelji cest«

Ob vseh cestah so v razdalji 60 km druga od druge zgrajene obsežne kazemate, ki imajo kuhinje za moštvo in častnike, avtomobilske de-

lavnice, žage, električne centrale, skladišča, hlev-e za živino... V vsaki kazemati je skupina tako imenovanih »cestnih mojstrov«. Ti cestarji skrbijo za svoj odsek ceste. Vse kazemate so med seboj v radijski zvezi in so opremljene tako, da se lahko same branijo v primeru potrebe. Tem cestarjem je priznana lastnost bojevnikov.

V zadnji zimi je bilo ugotovljeno, da je največja ovira za pravilno oskrbo: snežni vihar. Na cestah so snežni zameti preprečevali ves promet. Po več dni je bil ves promet prekinjen. Inž. Bruno Wehmer, najbolji sodelavec pokojnega generala Todta je tudi snežnim zametom iznašel uspešno obrambno sredstvo: to so proti-snežne stene iz lesa ali cementa, ki se zgrade ob cestah, dalje premakljivi in prevozljivi zidi proti snegu, dalje, zidi, ki se iz snežnih plošč grade ob nevarnih delih cest.

Najprej so ob nevarnih delih cest zgradili mlade, hitro poganjajoče mladice in drevesa, prenosne stene proti snežnim zametom pa so gradili in sestavili iz letja in steblovja rastlin, ki rastejo po ruskih poljih in poljanah. Misel o stenah, zgrajenih iz snežnih plošč, pa so nemški inženirji prevzeli od ruskih kmetov.

Nemške avtomobilske tovarne pa so za

Ne klonejo pred komunističnim nasiljem...

Novo mesto, v novembru.

Koliko svežih grobov ima naša zemlja v tem letu! Koliko solza je že bilo pretočenih, koliko nedolžnih žrtev je moralo zadnje čase pasti pod kruto roko, ki jo je stegnil nad našim ljudstvom komunistični plačanec z nado, da zatre sleherni kal poštenja in neomajnega verskega prepričanja, ki je tako globoko vcep-ljena v naš slovenski rod! In koliko teh žrtev skriva naša zemlja pod svojim plaščem, da dočaka nekoč veseli dan, dan blaženega vsta-jenja in zaslužnega plačila za prestano zemeljsko trpljenje.

Bili so fantje najlepših let, v cvetu mlado-sti, veliko so obetali, pa so morali izkrcaveti in pasti. Ne bo jih nikoli več, da bi dali svoje zdrave sile v blagor svojega doma in rodu, življenja je eno samo. Nič čuda torej, da se je naše trpeče ljudstvo soglasno dvignilo proti ti-stemu, ki tepta njegove najosnovnejše pravice in njegovo življenje. Postavilo se je v bran, da obvaruje sebe, svoj družino, soseso, narodne svetinje, vse, saj je danes ves v nevar-nosti, da uniči brezvestni komunizem.

Fant najlepših let je bil tudi **Gracar Stanko**, p. d. Komatov s Trbinca, občina Mirna. Ko smo se zbrali ob grobu tega nepozabnega prijatelja in sobojnika za naše pravice, so nas prevela globoka čustva. Tudi temu mladenju je pretrgala nit življenja komuni-stična roka, ker se je z vso silo uprl njeni kruti pohlepčnosti. To se je zgodilo sicer že 21. julija, toda ker smo mogli obiskati njegov grob šele sedaj, je prav, če mu posvetimo vsaj skromen spomin.

Komunistični banditi, ki sta jih vodila zna- ni Jerič iz Mokronoga — ki še živi! — s svo- jo »sprijateljalko« iz Mirne peči in zglasni

vzhodno bojišče zgradile ogromno število snež-nih plugov. Med nemško vojsko je najbolj pri-ljubljen plug, ki mu pravijo »peter«. Ta plug je podoben ogromnemu tanku in je obenem tudi ledolomelec. Na vzhodni fronti tudi že uporab-ljajo posebne strojne snežne lopate. Ta lopa-tasti stroj naredi v eni uri toliko dela, kakor bi ga opravilo 200 mož z navadnimi lopatami. Nove nemške lokomotive so zavarovane pred zmrzovanjem in ledom. Istočasno, ko so v Nem-čiji poslali na vzhod nove lokomotive, so tudi iznašli posebno pokrivalo za motorje. Noben motor pod tem pokrivalom več ne more zmrz-niti. To pokrivalo za motorje je podobno velikim pokrivalom, ki jih frizerji dajejo ženskam čez lase za trajno kodranje in slično. Za zimsko službo na vzhodu so izdelali posebne vrste le-tala »Junkers 52«. Ta letala imajo posebne vrste stroje in bodo v zimi oskrbovala postojanke, ki so osamljene. Ta letala so tudi opremljena za prevoz ranjencev in bolnikov.

V teh dneh, ko sovražnik ob Volgi priprav-lja prve poskuse, se vse nemško javno mnenje z vsem srcem obrača do borcev na vzhodu in pošilja na sedež stranke darila za bojevnike na vzhodu. Ljudje so zanje poslali zlasti mnogo »sprinusov«, pa tudi mnogo drugih potrebščin. Te zbirke dokazujejo, kako globoko ves nemški narod čuti za bojevniki na vzhodu.

Prlek (akademik Čonč s Štajerskega), so ga umorili nedaleč od rojstne vasi Trbinca. Naj-prej so ga zvezali z žico, nato pa na vse mo-goč način mučili, da bi jim kaj »izdal«. Toda ni jim uspelo, Stanko se je pokazal tako moč-nega in vztrajnega, da je molčal ko grob do zadnjega diha. Ko ga je njegova mati za tre-nutek videla tako zvezanega in raztepenega, se ji je izvil iz prsi presunljiv krik: »Ljubi sin, potrpi še malo, saj trpiš za vero in za Bogal! Kaj nam ne stopajo pred oči živi zgledi Makabejskih mater ob grozotnih mukah svojih dragih sinov...»

V največjem trpljenju in po še nepojasne-nem vzroku je napisal trpeči Stanko lepo pes-mico, ki slika sicer grozo bližajoče se smrti, ali pokaže nam obenem tudi popolno vdanost mlade duše v nespremenljive božje načrte. — Prva kitica te izpovedi se glasi:

O, kak' pesem moja danes milo se glasi,
Duša omaguje v pregrozen strah, trpi...
Vse moram zapustiti,
Zalostno se zdaj ločiti,
Boste se jokali,
Me v črno zemljo zakopali —
Bog vas obvar!
Ne pozabite me nikdar!...

Tiho so dogorevale sveče na Tvojem grobu,
plemeniti in nepozabni naš prijatelj Stanko,
Belo cvetje, belo, kot je bila bela Tvoja duša,
polna nad za prihodnost našega rodu, je nemo
cvetelo, pritrjeni jok in vzdih Tvojih dragih
je podhrteval v vroči molitvi za Tvoj mir in
pokoj. Dragi Stanko, bodi iz naših src iskreno
zahvaljen, da si daroval svojo kri za nas in da
si nam zapustil tako svetel zgled s svojo mu-
čeniško smrtjo!

Gospodarstvo

Nova kolektivna pogodba za delojemalce v trgov. obratih

V petek je bila podpisana nova kolektivna po-godba za delojemalce, zaposlene v trgovinskih obratih po zastopnikih Pokrajinske zveze delo-dajalcev in Pokrajinske zveze delojemalcev.

Nova pogodba stopi v veljavo dne 1. decem-bra in predvideva naslednje zvišanje prejemkov osebja s trgovskimi in višjimi netrgovskimi funk-cijami pri mesečnih prejemkih do 700 lir za 30 %, od 700 do 900 lir za 25 %, pri mesečnih prejem-kih od 900 do 1000 lir za 15 %, pri prejemkih od 1000 do 2500 lir za 10 % in pri mesečnih prejem-kih z nad 2500 lir za 5 %. Podlaga za ta povišanja je dan 1. avgusta 1941. Ono osebje, ki ima plače več kot 900 lir in še ni zaposleno dve leti v celoti, prejme zvišanje plače samo za 20 %.

Za vse nameščence se sredi decembra izplača božičnica v višini polmesečne plače. Onim, ki niso bili zaposleni vse leto, se izplača odpadajoči del z ozirom na čas trajanja zaposlitve. Nadalje se zvišajo minimalni prejemki osebju, za katero veljajo določbe čl. 234 obrtnega zakona, ki znašajo sedaj 2.16 lire na uro, za 30 %. Tudi temu osebju se izplača božičnica v višini 6-dnevne mezde. V kolikor niso bili zaposleni vse leto, se jim izplača odgovarajoči znesek.

Naravno ostanje že doslej višji prejemki osebju, kot so zagotovljeni v tej pogodbi, še na-dalje v veljavi. Končno vsebuje pogodba določilo, da ne veljajo predpisi te pogodbe za uslužbence

mesarjev in klobasičarjev, pekov, slaščičarjev in medicinarjev.

Naknadno razdeljevanje dodatnih obrokov racioniranih živil za mesec december

Prehranjevalni urad Vis, komisariata za ljub-ljansko pokrajino sporoča:

V zvezi z Ducejevimi ukrepi glede razde-litve dodatnih obrokov kruha, sladkorja in riža delavcem, mladini ter otrokom, obveščamo tem potom vse prizadete razdeljevalce racioniranih ži-vil in vse potrošnike v celji pokrajini, da bodo ta živila lahko dvignili na sledeči način:

1. Delavec bodo prejeli dodatni delež kruha za november (750 gr kruha ali 650 gr pšenične mo-ke ali 1125 gr koruzne moke) proti izročitvi gla-ve dodatne živilske nakaznice SD za november. Za prodano blago zbrane glave bodo predložili razdeljevalci pristojnim preskrbovalnim uradom enako, kakor delajo to z odrezki za vsa ostala ži-vila. Na vsako predloženo glavo jim bo preskr-bovalni urad priznal zgoraj omenjeno količino pšenične ali koruzne moke.

2. Mladina od 9 do 18. leta bo prejela do-datni delež kruha za november (750 gr kruha ali 650 gr pšenične moke ali 1125 gr koruzne moke) na odrezek »1« nove dodatne decembrske živi-lske nakaznice »GM«.

3. Mladina od 14. do 18. leta bo prejela do-datni delež sladkorja (100 gr) za november na

Zatemnitev od 17.30 do 6.30

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja:

Čl. 1. Od ponedeljka, 30. novembra, naprej se morajo določbe o zatemnitvi izvajati od 17.30 do 6.30.

Čl. 2. Vse druge odredbe ukrepa z dne 6. junija 1941-XIX, št. 42, ostanejo še naprej v ve-ljavi.

Prodaja krav mlekaric

Kmetijski odsek Visokega komisariata ob-vešča živinorejce, da bo v soboto, 28. novembra, v gostilni Rostohar — Karloški most — od 8 do 12 in od 14 do 16 prodaja prvovrstnih ple-menskih krav, dobrih mlekaric.

Zbiranje bukovega semena

Po nalogu Visokega komisariata se bo vršilo v naši pokrajini zbiranje bukovega semena za pre-delavo v olje.

Po dogovoru, sklenjenem med tvrdkama, ki bosta seme predelovali v olje, se pooblašča Go-spodarska zveza in Kmetijska družba, da določita kraje, kjer se bo seme zbiralo in oddajalo, in sicer po 80 lir in 4 litra olja za vsakih 100 kg zbranega semena.

Olje se bo razdeljevalo na podlagi bonov, iz-danih ob oddaji semena najkasneje v roku treh mesecev.

Seme mora biti zdravo, suho in brez luščin. Zbiralni kraji so določeni v vseh občinah, kjer se nahajajo buke. Tvrdki, katerima bo seme oddano za predelavo v olje sta: tvrdka Hrvat iz Ljubljane in tvrdka Gaslinj iz Genove, ki bosta zbiralcem dobavile tudi olje poleg denarja v go-tovini.

Z ozirom na to, da je letošnji pridelek bu-kovega semena velik, je potrebno, da se zbiranje vrši čim intenzivneje, da se preskrbi na ta na-čin naši pokrajini znaten del dobrega olja.

Raztegnitev obveznosti poseke

Člen 1. Obveznost poseka, odrejena z nare-dbami z dne 8. maja 1942-XX, št. 87, z dne 6. junija 1942-XX, št. 111, in z dne 10. junija 1942-XX, št. 115, se razširja nadalje na sledeče pasove:

1. vzdolž ceste Kočevje—Cvišlarji—Onek—Ko-privnik—Nemška Loka: — na obeh straneh cele proge;
2. vzdolž ceste Rajdol—Brezovica—Nemška Loka—Miklarji—Dobličje—Kanižarica: — na obeh straneh cele proge;
3. vzdolž ceste Soteska—Podturn: — na obeh straneh cele proge;
4. vzdolž ceste Novo mesto—St. Jernej—Ko-stanjevica: — na obeh straneh cele proge;
5. vzdolž ceste Grosuplje—Mlačevo—Slivnica—Račna—Zdenška vas—Videm—Kompolje—Zvirče—Hinje—Smuka: — na obeh straneh cele proge;
6. vzdolž ceste Mlačevo—Krka—Zagradec—Poljane—Zužemberk—Dvor—Soteska: — na obeh straneh cele proge;
7. vzdolž ceste Zužemberk—Dobrič—Kal—Mirna peč: — na obeh straneh cele proge;
8. vzdolž ceste Velika Loka—Catež: — na obeh straneh cele proge;
9. vzdolž ceste Velika Loka—Rače selo—Bre-zovica: — na obeh straneh cele proge;
10. vzdolž ceste postaja Dobropole—Ponikve—Rašica—Rob: — na obeh straneh cele proge;
11. obrambni okoliš okrog Novega mesta in Ljubljane z omejitvijo na pas v širini 100 m zunaj žične mreže.
12. Vzdolž železnice Ljubljana—Metlika se mora posek raztezati na obe strani cele proge.

Člen 2. Za posek pasov iz prednjega člena veljajo nespremenjeno določbe, za kršitelje le-teh pa kazni iz naredb z dne 8. maja 1942-XX, št. 87.

Člen 3. Ta naredba stopi v veljavo na dan ob-jave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

nakazila za sladkor, ki bodo razdeljena upravi-čenecem meseca decembra (v mestu Ljubljani se bodo delila ta nakazila obenem z januarskimi živilskimi nakaznicami).

4. Otroci do 3. leta bodo prejeli dodatni delež sladkorja (400 gr) za november na odrezek »0« (riž) in na odrezek »P« (sladkor) nove dodatne decembrske živilske nakaznice »GM«.

Poostritev kazni za poljske tatvine v Nem-čiji. Nedavno je bil v Nemčiji objavljen nov za-kon, s katerim se poostrojuje kazni za poljske tatvine. Če je bila škoda majhna, je zakon do-slej v Nemčiji doleгал majhno denarno kazen, sedaj pa postavlja zakon poljske tatvine pod predpise kazenskega zakonika in določa tudi, da se v posebno hudih primerih, ko je n. pr. tat izkoristil zatemnitev ali kakor koli v zvezi z vojnimi dejanji, lahko stvar izroči posebnemu sodišču za zaščito države. S tem hoče zakon za-varovati tudi malim ljudem njih prideleke pred tatvino, torej zlasti ljubitelje kmečkega dela in one, ki delajo za preživljanje sebe in svoje rod-bine.

Elizabetha je začela postajati nepotrpežljiva in nemirna.

Tedaj pa se je zgodilo to, da ji je angleška kraljica Viktorija ljubeznivo ponudila svojo jahto »Osborne«, ki jo naj iz Antwerpena prepelje v Funchal.

Cesarica je odpotovala iz Dunaja dne 17. novembra. Cesar jo je spremljal do Bamberg. S seboj je vzela dvornega chambelana, dve dvorni dami, zdravnika in mnogo služabništva.

Po morju so potovali deset dni. Morje je bilo izredno razburkano, toda cesarica ni zbolela. Prišla je srečno v Funchal.

Zanjo se je tako začelo novo življenje. Pod modrino neba, morskimi sapicami in neizmernimi obzori si je opomogla, kakor da bi bila začarana. Zelo hitro so se ji njene sile povrnilo. Strah in nemir je izginil iz njene duše.

Stanovala je ob obali v mirni vili, ki je bila preprosta in skrita med cvetjem. Dnevno je hodila na zelo dolge izprehode.

Nad vse pa je bila vesela, da je bila daleč proč od uradnih slovesnosti in cesarskega dolgočasja in da je bila sama zase. Prvič je odkrila neuklonljivo globino svoje prave narave. Ugotovila je resnico besed Leonarda da Vinci, ki je neki ženi izjavil: »Quando sarai sola, sarai tutta tua... — Kadar boš sama, boš popolnoma svoja...«

Vsak dan je več ur presedala v svojem kotičku med šopki mimo in prebirala knjige. Knjige, ki jih je tedaj prebirala, po-jasnjujejo njen tedanji okus in smer njenih misli.

Znala je mnogo jezikov, zato je lahko prebirala knjige v štirih ali petih jezikih. Tako je tiste čase prebirala Danteja, Shakespeara, Rousseauja, Byrona, Shelleyja, Keatsa, Schopenhauera, George Sand, Leopardija, Heineja — vse sami pisatelji, ki so opevali bedo človeške usode, grozno uganko nevidnega sveta, ničnost socialnih veličin, lepoto sproščenosti in pravilnem spoštovanju osebnih lastnosti. Zlasti pa so zagovarjali misel, da mora biti človek iskren.

Ob koncu aprila 1861 je bila Elizabetha tako dobrega zdrava, da ni bilo več nobenega razloga za to, da bi še ostala na Madeiri.

Za vrnitev na Dunaj ji je kraljica Viktorija posodila svojo jahto »Viktorija in Albert«.

CESARICA S TRPEČIM SRCEM

Sicer so zdravniki mogoče marsikaj opazili, pa svojega mnenja niso upali povedati; vsaj nekateri med njimi so morali opaziti globlje vzroke Elizabine moralne krize.

V zadnjih letih, mesecih in tednih je vladarica morala opaziti, da se je njen mož zabaval tudi z drugimi ženami, pa ji o tem ni maral ničesar povedati.

Cesar se je namreč visoko zavedal svoje službe, zato je bilo vse to zavito v veliko tajnost in skrivnost.

Ali je cesarica v tem letu svojega trpljenja kaj posebnega opa-zila? Po Dunaju so ženske klepetale o neki poljski grofici, slovan-ski sirenji, ki naj bi bila cesarju zmešala gavo... Vse to so samo domneve, toda te govornice so morale zelo žaliti mlado vladarico. Trpela je ravno v tistem, kar je bilo v njej najbolj življivejše in naj-ranljivejše; trpela je namreč v neizmernem ponosu, ki ga ji je vlivala popolnost njene telesne lepote.

Odpotovala bo tedaj na Madeiro, čudovit otok, ki je vedno v evetlju, v sredini oceana, oddaljen tisočdvesto kilometrov od Liz-obne in tritisoč kilometrov od Dunaja. Ta silna razdalja jo je naj-bolj privlačila. Njene dolžnosti matere in avstrijske cesarice je niso zadrževale niti za trenutek. Kajti potreba po begu ni bila več od-visna od njene zavestne in svobodne volje.

Ali bo odpotovala iz Benetk ali pa iz Triesteja?... In na ka-teri ladji?...

Predpisi cesarskega protokola ne dovoljujejo, da bi potovala na navadnem trgovskem parniku. Visoka soproga njegovega apostol-skega veličanstva cesarja in kralja mora potovati samo na vojni ladji pod habšburškim grbom.

Cesarska admiraliteta je bila v velikih zadregi, ker ni imela nobene primerne ladje. Podrobne priprave za potovanje pa bodo trajale več tednov.

Cesarica Elizabetha v slavnostni obleki v letu 1867 (v 29. letu starosti).

Predilnica malih rejcev v Ljubljani

Zadružna misel bo v marsičem lahko koristila rejcem malih živali

Ze več let je društvo »Mali gospodar« v Ljubljani z izrednim uspehom širilo misel reje malih živali in tako oralo ledino v sicer na videz neznatni gospodarski panogi, ki pa je za našega malega človeka izrednega pomena. Med malimi živalmi so se posebno obnesli pri rejcih kuncev. Zlasti danes je reja kuncev prav v Ljubljani tako razvita, kakor še ni bila. Samo člani društva »Mali gospodar« — vpisanih jih je namreč nad 3000 — so redili letošnje poletje v svojih kunčnicah okrog 25.000 kuncev. Manjše število naprednih rejcev pa ni redilo kuncev samo zavoljo mesa ali kože, ampak je ostalo zvezo še pred leti započeti akciji za rejo angorskih kuncev, ki dajejo tudi izvrstno volno.

Reja angorskih kuncev se je v Ljubljani že pred leti lepo obnesla. Nekako šest let je tega, ko so se začeli v Ljubljani prvi poskusi z volno angorskih kuncev. Danes, ko so začete težave v izkoriščanju in predelavi angorske volne premagane in ko društvo »Mali gospodar« in zadruga »Zegozac« lahko s ponosom gledata na dosežene uspehe, je prav, če povemo zgodbo iz prvih začetkov. Ko je društvo začelo uvajati angorske kunce, ki jih strižejo štirikrat na leto, potem ko jim je volna zrastle v dolžino 8 cm, je bila največja težava v tem, kako volno vnovčiti ali dobro porabiti. Izvoz volne v tuje predelovalnice se ni obnesel. Zato je tedaj sedanjí predsednik društva G. Kampuš popolnoma pravilno poskusil drugo rešitev: predelovanje angorske volne doma. Kdo bi se tega lotil v Ljubljani? Jasno, da nihče. In ni ostalo drugega, kakor da si je gosp. Kampuš poiskal neke med staro dediščino zaprašen kolovrat, ga lepo očistil in uredil in se lotil posla kar sam. Trdna železna volja in zavest, da je na pravi poti, sta mu pomagala do uspeha, čeprav je njegova gospa s smehom opazovala prve poskuse. In je res napredel prve niti iz kunčje volne. Šlo je! Ljubezniva gospa mu je hitela pomagati in tako je bil pred šestimi leti v Ljubljani v pravi, res domači obrti izdelan prvi jopič iz kunčje volne.

Led je bil prebit. Zgledi vlečejo! Rešeno pa je bilo tudi vprašanje, kako uporabiti pridelano volno kuncev. »Zegozac« se je seveda zavedala, da mora sama malim rejcem omogočiti prodajo in predelavo kunčje volne. To seveda ne bi šlo v sami domači obrti, ki zahteva poleg dolgega dela še vedno vse polno ljubezni in osebnega zanimanja. Zato so je prav na pobudo predsednika začela v okviru zadruge ustanovljati in ustvarjati mala predilnica, ki naj bi kunčjo volno predela za vse predelovalce in jo jim tudi vnovčevala. Dolgo vrsto let so trajali poskusi, predilnica pa je od ustanovitve naprej začela pridobivati najpotrebnejše stroje. V zadružnem okviru je sicer včasih primanjkovalo denarja za potrebne investicije, toda žilavost in vztrajnost odbornikov je premagala tudi te začetne težave. In prav danes, ko je tolikoga pomena, če si moramo iz lastnih pridelkov izdelati karkoli za lastno uporabo — prav danes deluje predilnica »Zegozac« v korist svojih članov in v korist splošnosti.

Kdo ne pozna pisarne društva »Mali gospodar« v Sliškem dvorcu na Gallusovem nabrežju. Kdor je ne pozna, naj v popoldanskih urah zavije od Šentjakobskega mosta po Gallusovem nabrežju: tam, kjer se ves čas stekajo ljudje, kakor da bi dobivali sama darila, tam je pisarna, ki ves dan streže članom svojega društva. Sedaj jim pomaga s krmili, sedaj jim odkupuje volno, drugič zopet prevzema kunčje kože v strojenje. Enkrat na teden prinašajo rejci angorskih kuncev kunčjo volno v pisarno, kjer jo stehajo in prevzamejo. Po zakonu določeni delež, ki pripada producentom volne, dobijo takoj v zameno že v sprednih in barvanih volnenih nitih, drugo volno pa zadruga odkupi. V pisarni nabrana volna sproti odteka v predilnico v Šiški, kjer je tudi barvarna.

Tu je danes urejena, lahko bi rekli, prav mala tovarna, opremljena z vsem potrebnim, da predeluje kunčjo volno v prejo. Stroji, vsega skupaj je pet večjih, so razmeroma majhni, prav za nekakšno zadružno predilnico, ki naj le služi potrebam članov. Zadoščajo pa za celotni obrat, ki ga nadzoruje mlad sposoben predilniški mojster, ki nima do te stroke samo veselja, ampak tudi ljubezen in jekleno voljo, dokazati, da tudi sami kujez premoremo. Pod njegovim nadzorstvom se volna barva, nato pa prehaja barvana ali bela po vrsti v stroje. Prvi stroj je volk, ki raztrga kosne volne v enakomeren volneni puh. Drugi stroj je mikalnik, ki puh zrahlja in zloži v rahlo blazinico, iz katere potem tretji stroj že prede prejo. Predilnik ima sicer samo deset vreten, medtem ko imajo predilniki v velikih industrijah včasih po 100 ali 200 vreten. Vendar dela ta stroj prav izvrstno. Napredene niti so enakomerno debele in lepe. Preja pride s predilnika še na četrti stroj — sukalnik, ki posuka tri niti v

Prišli so dnevi, ko se v družinah veselijo Miklavža

Ljubljana, konec novembra.

Od vseh svetnikov, ki jih poznajo naši otroci, imajo prav posebno v časteh sv. Miklavža. Dobro vedo, da ima škofovsko kapo in palico, pa dolgo belo brado in da nosi velik cečkar ali pehar z dobrotami. Praznovanje sv. Miklavža je med Slovenci tako ukoreninjeno, da menda ni med nami družine, kjer se ne bi otroci v novemberskih večerih pogovarjali o dobrem svetniku, ki je doma neke za žarečimi oblaki in peče sladke biškote. Te dni mu že pišejo pisma, ki jih ponoči vzame droben angelček in odnese častiljivemu gospodu v nebesih.

Petrček prav za prav še ne zna šteti. Zna pa risati sv. Miklavža in če gleda mamico, kako riše parkeljna, je zelo natančen, ko ji narekuje: »Sedaj se jeziki, roge, koš, verigo in vile ali bič.« Potem si ogleduje sliko, dokler se ne opogumi in začne toliči po njej. Tudi tedne že šteje in se sedaj res ne zmoti več. Se ena nedelja bo vmes, potem pa bo prišel.

Otrok, ki hodi že v šolo, ima te dni v družinah z drobižem prave tajniške opravke. Za ves drobiž je treba napisati pisma. Kaj vse pišejo otroci v teh pismih? Svojega prijatelja prosijo, da bi jim prinesel orehove, slaščice, pa kakšno knjižico s podobami. Tam, kjer misli mamica, da sv. Miklavž še ni obuhal, prosijo že za sani ali pa celo za drsalke. Je pa težko verjetno, da bi bili uslišani, zakaj vse to je drago in dobri Miklavž mora skrbeti za vse otroke v deželi. Zato vzame mamica, ki pozna razmere, svinčnik v roke in kroti otroške želje in črta.

V resnici ne gre toliko za darila, kakor za mistiko večera, ko bo v vseh pozvonilo in ko bodo prišli v hišo gostje, ki obiskujejo zemljo le enkrat v letu.

»Kaj neki bo rekel sv. Miklavž, ko bo bral moje pismo?« premišljuje Petrček. Kaj bo rekel? Vprašal bo angele, če pozna kdo onega fantka, ki mu je ime Peter. Se bo že našel kateri, ki bo vzdignil roko in se oglašil, saj ima vsak otrok svojega angela varuha.

»Jaz sem gledal zvečer skozi okno in sem videl Petreka, kako se je kujal pri jedi. Tako okusen krompir z zeljem je imel na krožniku, ni se ga pa hotel dotakniti.« Tako bo rekel tvoj angelček. Miklavž bo zmajal z glavo. »O, pa se to sem videl, ko sem ga gledal v spalnici: lepo je molil za očka in mamico in ponoči je bil priden...«

Drugi bo vedel povedati, da je videl Metko, kako ji je mama pomagala pisati šolsko nalogo.

eno, s čemer je volnena preja izdelana. Peti stroj — molovilo — navija volneno prejo le še v predena (štrane), ki jih na majhnem ročnem stročku kasneje previjejo v klobčiče in opremijo z etiketo »Biserka«. Ta napredena volna roma nazaj v pisarno »Malega gospodarja«, kjer gre deloma kot zahena, deloma pa se prodaja proti predpisanim točkam članom društva.

Mala predilnica pa ima še eno zanimivost. Trije stroji so bili kupljeni, dva pa ne. Če hočete — prinesel ju je Miklavž. Neumorni predsednik društva, ki je videl, da delo ne bo teklo vse dostojno, dokler ne bo predilnica primerno opremljena, je hotel pridobiti predilnici tudi manjšajoča dva stroja. Če bi ju nabavil v inozemstvu, bi bila prestopno draga. Kot pravi vseznalec je našel boljše rešitev. Pomagal si sam — in Bog ti bo pomagal, je njegovo načelo. Zato je napravil načrte, letal od mirarja do ključavničarja, livarja in kleparja in dal izdelati oba stroja pri ljubljanskih obrtnikih. Tako so napravili v Ljubljani sukalnik in molovilo. Medtem, ko so drugi stroji le železni, imata ta dva leseno ogrodje. In prav zato sta tudi mnogo lepša in ličnejša. Pa recite, da nismo tiči!

Dialektični materializem

Učeni komunisti zavračajo očitke navadnega surovega materializma, kakor so ga učili in širili Nemci Vogt, Buchner in dr., ki se jim »misli čede iz možgan kakor seč iz ledvice«. Tudi Feuerbachovega materializma ni Marx sprejel brez spremembe. Komunistični materializem je »dialektični« materializem. Učeni komunisti razlagajo vse skrivnosti z »dialektiko« in te kličejo omejenega nevednega, če govorijo o komunizmu, pa ti je tuja dialektika s žudežno trojico: afirmacija, negacija, negacija negacije ali nova afirmacija na višji stopnji.

Kaj je torej to? To učeno dialektiko je povzel Marx po Heglu. Njegov idealizem je zavrgel in sprejel Feuerbachov materializem, a v ta materializem je vdela Heglovo dialektiko. Po Heglu se ves razvoj godi v nekakem trostropju: najprej nekaj je, (afirmacija), a ta je prehaja v ne (negacija), ta ne se pa zopet zanika (negacija negacije) in nastane nov je, nova afirmacija in sicer na višji stopnji. Slecimo temu govornju navidezno učeno, pa dobimo preprosto resnico. Vzemimo n. pr. krompir (afirmacija). Vsadimo ga v zemljo, kjer se razkroji (negacija). Če so razmere ugodne, ne zgine, ampak začne kaliti (negacija negacije) in pozne nov krompir in sicer navadno ne enega, ampak več (afirmacija na višji stopnji). Torej: ta krompir je, potem začne prehajati in ni več, kar je bil, a tudi ne e zanika nov krompir, ki nastane in je. Vsak razvoj na svetu se da spraviti v tako »dialektiko«. Te učenosti ni bilo treba iskati šele pri Heglu. Res se pa prvi materialisti niso menili za razvoj, zato je bil njih materializem nekako mrtev, negiben, »statičen«, kakor marksisti učeno pravijo. Marxov materializem je pa »dialektičen«, živ, gibljiv, »dinamičen«.

Marxova posebnost je bila, da je preučeval razvoj zlasti v gospodarstvu, potem pa, da je iz gospodarskega razvoja razlagal tudi ves duhovni svet. Ker tako poučarja razvoj, je njegov materializem dialektičen. Ker pa navezuje vse, tudi duhovne reči, razlaga iz materije in materialnega dogajanja, je njegov materializem vendar le materializem. Vse duhovno, Bog, duša, pravo, morala je po njem končno iz materialnih pogojev, torej nekaj materialnega in če se imenuje duhovno, je ta duhovnost le izmišljenina, fikcija, laž. Boga po Marxu v resnici ni, duše ni, pravo in morala sta tudi le izmišljenini, ki naj zakrivata sebičnost izkoriščevalcev.

Zgled: Prvočeno »pravi Marx, je bila lastnina skupna (prva afirmacija — prvoini komunizem). Ščasoma so si ljudje začeli lastiti zemljo zase, zasebno (negacija prve afirmacije = zasebna lastnina). Zasebna lastnina se je pa po pollepu nekaterih razbohotila; z napredkom produkcije in trgovine se je razvil kapitalizem, ki kupi na eni strani bogastvo, na drugi strani pa meče množice v uboštvo. To kopičenje bogastva postane nezdružno. Odpor »razdeljenih« proletarcev bo povzročil socialno revolucijo (negacija sedanjega stanja, ki je bilo negacija prvotnega komunizma) in ta negacija negacije bo obenem afirmacija novega komunizma na višji stopnji, ker bo ta izrazil vse moderne tehnične in gospodarske prireditve. S temi gospodarskimi spremembami pa nastaja po Marxu duhovni svet. Lastnik zasebne lastnine nemanitnem dopoveduje in nazadnje s svojo oblastjo dopove, da je moralna zapoved: ne kradi! Gospodar hlapcem dopoveduje in dopove, da je Bog, ki zahteva od podložnih pokorščino. Kapitalistična država koristi kapitalistov »zakoni« in jim da značaj »pravice«. Tako korist in sebičnost tistih, ki imajo moč, ustvarja bogov, moralo in pravico. Vse, kar je duhovno, je torej v resnici samo nekaj odraz, odlesk, odsev gospodarskih razmer. Če se gospodarske razmere spreminjajo, se z njimi spreminjajo tudi pravni, nramni in verski nazori. Komunizem, ki bo odpravil zasebno last in kapitalizem, bo odpravil prav s tem tudi Boga, »buržujsko« pravo in moralo.

Ne da se tajiti, da je Marxova filozofija z mešanjem resnice in zmote zmožna zmešati temu ali onemu proletarcu pamet. Jasno pa je tudi, da je tudi dialektičen materializem materializem, ateizem, brezboštvo brez pravice vere, brez prave morale, brez prave pravice, brez vsega, kar je zares duhovno in zares človeško. Zato je Pij XI. svojo okrožnico o komunizmu po pravici naslovil: o brezbožnem komunizmu.

Zavračali te filozofije ne bomo. Kar se tiče dialektike, vsak n. pr. vidi, da iz kapitalizma ne vodi dialektika nujno v komunizem. Saj lahko vodi v prepad, lahko pa vodi tudi v nov gospodarski in socialni red korporacij. To je pač odvisno od ljudi in njih pameti. Da pa nobena dialektika ne more iz materialnih pogojev ustvariti kaj nematerialnega, o tem so dandanes tudi brezumni filozofi domala edini. Brezverska dialektika more ustvariti na ta način laž, pa ne resnice. Zato je Marxu vse laž. Dialektični materializem je potemtakem res le grd materializem. Če je bil stari materializem, ki je tajil Boga in vse, kar je duhovnega, surov, je dialektični materializem, ki se iz vsega, kar je duhovno, prav za prav norčuje, še dosti bolj surov. Zato ni čuda, da tudi ljudi posurovi.

sladkorja, 5,8% kave in 5% tobaka. Pri svetovnem izvozu pa je znašal delež teh držav in dežel: popra 75%, trde tekstilne snovi 55% in palmovo olje 41%. Največje važnosti je nalta, katere proizvodnja znaša 11 milijonov ton in se z njo vse japonske potrebe krite.

Pogled v predilnico »Zegozac« v Šiški. — Prav na levi je mikalnik, v kotu zadaj za mojstrom volk, pred mojstrom pa v Ljubljani izdelano motovilo, prav na desni je tudi domači izdelek: sukalnik.

KULTURNI OBZORNIK

Drugi simfonični koncert

Drugi koncert simfonične glasbe je bil deležen še večjega zanimanja kot prvi. Občinstvo je pokupilo že več dni prej vse vstopnice; koncertu je dala še večji poudarek udeležba odličnih gostov: počastili so ga g. Visoki komisar Eksc. Grazioli z gospo in armadni poveljnik Eksc. general Robotti. Brez dvoma je bila najbolj privlačna in najpomembnejša točka sporeda Beethovnova III. simfonija v Es-duru. V tej je Beethoven v simfoničnem ustvarjanju privrkat zapustil pota in zgleda svojih prednikov in razkril človeštvo svojo pravo notranjost; privrkat je v tej simfoniji govoril svoj lasten jezik, pokazal je svojo vzvišenost in energijo, svoje stvariteljsko oblikovanje, svoj subjektiven izraz, svojo veliko fantazijo; pred nami stoji mojster, ki je napravil črto čez preteklost, svoj pogled upira v bodočnost. Skladba je pravi preizkusni kamen za orkester in tudi najboljši se je s spoštovanjem lotijo. Priznati moramo, da je simfonični orkester, ki je koncert izvajal, svojo preizkušnjo dobro preстал. Tudi kdor je slišal to simfonijo od različnih orkestron in v različnih interpretacijah, je moral biti z izvedbo v splošnem zadovoljen. Orkestru se je poznalo, da je vzel svojo nalogo resno. Tehnično pa tudi izrazno je dobro zadel značilnosti posameznih stavkov: tako prvega z njegovo resno patetično glavno temo in s kontrastnimi stranskimi temami, z mnogimi preesetljivimi okreti in s trdovratno ponavljanimi disonantnimi akordi; drugega s pastozno zvonečo glavno temo; scherzo v nje-

govni prešerni razposajenosti in končno zaključni stavki, za katerega je značilno kontrapunktično snovanje. Seveda so bila vmes tudi mesta, do katerih orkester še ni dobil pravega odnosa. Vendar nam je očitno izboljšanje, ki ga je bilo opaziti v orkestru od zadnjega koncerta poroštvo, da smemo pričakovati od njega še prvovrstnih izvedb. Na drugem mestu so izvajali Cherubinijevo predigro k baletni operi Anakreon. Skladba je prozorna, v gradnji jasna, v harmoniji in modulaciji močna in izvirna; v instrumentaciji je mojstrska: Cherubini zna z najpreprostejšimi sredstvi dosežati preeseteljive učinke. Tudi to skladbo je orkester dobro podal. Kot zadnja je bila na vrsti Smetanova simfonična pesnitev Iz čeških logov in gajev. Ze naslov pove, kakšni vidiki so vodili skladatelja pri njegovem delu. Mislim, da je znal malokateri skladatelj tako verno zadeti češki kolorit kot ravno Smetana. Orkester je izvajal to skladbo s posebno ljubeznijo.

Tudi ta koncert je dirigiral Drago M. Šijanec in sicer na pamet. Čeprav ima tako dirigiranje svoje dobre in tudi slabe strani, vendar moramo reči, da je vodil Šijanec orkester z veliko gotovostjo. Oblikovno in tematično je skladbo dobro izdelal. Zelo dobra je bila dinamika. Odlika Šijančeve je, da se varuje v orkestru bučnosti in hrani njegovo moč za naravne viške. Posamezne orkestralne ekupine sicer po kvaliteti še niso enakovredne, vendar je opaziti od zadnjega koncerta lep napredek. Če bo volja do resnega dela še naprej prevečala dirigenta in orkester, bodo ti koncerti opravičili nade, ki jih vanje stavimo. M. T.

Naročite »Slovenčev« knjižnico!

Verouk VI.

Spisal Jože Pogačnik. Sodelovali Vilko Fajdiga, Rudolf Hanželič, Jernej Pavlin in Pavel Šlapanec. Ljubljana 1942-XX. — Založilo Katehetsko društvo v Ljubljani. Cena Lir 20. Več kot 50 let je Pečjakov »Katoliški verouk« uvajal naše srednješolce v višje versko znanje in življenje. Bil je to prvi slovenski učbenik za verouk na višji gimnaziji; zaradi vrlin, ki jih ima, bi se vedno lahko služil svojim namenom, če bi spremembe v učnem načrtu ne zahtevale novega učbenika. Do sedaj se je v 5. razredu poučevala apologetika, v 6. razredu dogmatika. Novi učni načrt je učno snov med 5. in 6. razred porazdelil tako, da učbenik za 6. razred obravnava nauk o stvarjenju, odrešenju, Odrešenikovi osebi, Odrešenikovem delu, posvečenju in dovršenju. Vsako poglavje podaja v začetku resnico, kakor jo uči Cerkev. S tem dobiva vse nadaljnje izvajanje trdno podlago, v dijaku pa se vzbujajo in ohranja zavest, da mora katoličan svojo vero zajemati v nezmotljivem učitelstvu Cerkve. S tega varnega vidika učbenik mirno lahko motri potrebe mladega človeka, kateremu je namenjen. V razvojni dobi, za katero je novi učbenik spisan, je kritični realist v polnem razmahu; v njem se vrši prehod iz otroške v možko vero, ki naj bo umsko utemeljena svobodna podreditev resnici in vrednoti. Zato podaja učbenik vere, iz katerih zajema Cerkev: sv. pismo in izročilo; po potrebi so dodani tudi umski razlogi. Težave dela nekaterim mladoletnikom navidezno nasprotje med vero in znanostjo, med

skrivnostjo in razumom. Stopnjuje te težave okolje s pomisleki, ki zanašajo negotovost v verovanje, in s trditvami, ki nasprotujejo verskim resnitvam. S temi dejstvi računa učbenik; dokazom za resničnost vere dodaje pojasnila, omenja ugovore in jasno pokaže njih nepravilnost; zmote zavrača, priznava pa pomen resničnih vrednot, ki jih duh časa postavlja v ospredje.

Verouk ima toliko pomena, kolikor vzgaja za dejansko krščansko življenje. Verske resnice niso mrtev zaklad, verske vrednote so oblikovno sredstvo, ki daje duši nov lik. Novi učbenik z vso svojo vsebino odločno poudarja, da verouk ni golo nabiranje znanja in same mehanično navajanje. Življenjski hoče biti, oblikovati hoče z nagibi, ki vplivajo na mišljenje in na odločitve hotenja; ob koncu posameznih poglavij ima nabrane misli za življenje, ki so po večini tako izbrane, da be imel dijak ob njih priliko za samovzgojo, ki je doručajočemu človeku za versko življenje neobhodno potrebna; ni resnične vere brez svobodnega sodelovanja z milostjo. Dijak bo ob svojem učbeniku za verouk mogel postati samemu sebi vzgojitelj; začutil bo, »da je vera res ogenj, ki mu ga je Bog prižgal in da Bog od njega ne zahteva drugega kot vero in dobro voljo.«

Pri resni vsebini ni mogoče drugače, kot da je knjiga pisana z globoko resnobo, razodeva pa hkrati toliko razumevanja za mladino in ljubezni do nje, da morda res ne bo ostalo brez uspeha vabilo: »Knjigo beri ponosno in ponovno, da se ti čudoviti svet božjih pokrajin odpre. Jezik je lep, slog gladko tekoč, da

Drobne novice

Koledar

Sobota, 28. novembra: Gregor III., papež; Sostan, škof; Hortulan, mučenec; Ruf, mučenec; Bazilij, mučenec.

Nedelja, 29. novembra: Izselska nedelja; Saturnin, škof in mučenec; Illuminata, devica; Paramon, mučenec.

— Pokrajinska kmetijska gospodinjstva šola na Mali Loki pri Veliki Loki prične novo šolsko leto 7. januarja 1943. Šola traja neprenehoma brez počitnic 11 mesecev. Gojenke stanujejo v zavodu, kjer imajo pouk in vso oskrbo. Sprejemajo se pridna kmetijska dekleta v starosti od 16 do 25 let, ki bodo po končanem šolanju ostala doma in se posvetila delu v kmetiskem gospodarstvu. Oskrbnina znaša od 250—500 lir in se ravna po premožnostih razmerah staršev prosilke. Lastnorodno spisan in s 4 lirami kolkovani prošnji se priložiti: 1. rojstni in krstni list; 2. zadnje šolsko spričevalo; 3. izjavo staršev ali varuha (kolek 2 liri), s katero se obvezuje plačati vse stroške šolanja; 4. zdravniško spričevalo; 5. potrdilo občine ali župnega urada, da je prosilka res hči kmetijskih staršev in da je neoporečnega vedenja; 6. premožnostni izkaz, v katerem je navedena velikost posestva in višina zemljiškega davka (potrjen po davčni upravi ali občini, prilože vse tiste prošilke, ki upajo na pokrajinsko ali kako drugo podporo iz javnih sredstev. Prošnje za sprejem je oddati takoj, najkasneje pa do 15. decembra t. l., pristojni občini in jo prositi, da jo dostavi občini Velika Loka. Bližnje prošilke pa jih lahko oddajo osebno pri upravi zavoda na Mali Loki. Uprava šole bo prošilke obvestila o sprejemu po isti poti.

A. BOŽIČ LJUBLJANA Frančiškanska ulica 3

Opozorite SV. MIKLAVŽA, da si za svoje obdarovanje izbere darila, kakor so: precizne ure • moderni nakit • krasno keramiko • servise s pravim srebrom itd. Taka darila so dragocena in trajne vrednosti

— Megla, slana in mraz. Ze deset dni imamo lepo vreme, ko smo bili brez padavin, nekateri dnevi celo brez nadležne jutranje megle, podnevi pa oblagodarjeni s soncem in jasno. Od nedelje naprej se je jutraj, razen v četrtek, pojavljala tudi slana. Ta je bila zelo močna prav v petek jutraj, ko je zelo pobelila travnike, polja, tudi strehe po mestu in naseljih. V petek jutraj je dopoldne dolgo valovila gosta megla. Pritisnil je nekoliko huji mraz v petek jutraj, kakor je bil druge dneve. V mestu je bila v petek najnižja jutranja temperatura —7,4, ta teden je vedno jutraj mrzlo in temperatura pod ničlo. V četrtek podnevi je bilo lepo in sončno ter se je dneva temperatura od jutranje —5 dvignila nad ničlo na +5, torej skok za deset stopinj. — Splošno je sedaj suho, zmerno mrzlo in sončno vreme, ki je boljše za človekovo zdravje. V četrtek je dosegel barometer primeren rekord, namreč 775,5 mm, nato pa je v petek jutraj padel na 768,2 mm. Vse pričakuje, da bo trajalo lepo vreme še nekaj dni in da bodo doživeli še »starih bab poletje«, ki nastopa navadno proti koncu novembra in v začetku decembra. Lani 29. novembra je dosegel barometer še višji rekord, kakor je bil zaznamovan v četrtek. Bilo je takrat 778,7 mm. Navadno doseže barometer takole novembra v letu svoje najvišje stanje.

— Stenografski tečaji, novi, začetni in nadaljevalni prično 3. decembra. Pouk v vseh stopnjah: korespondenčno, debatno in parlamentarno pismo. Sodobna lahka učna metoda, popolna izvežbanost. Oddelki za slovensko, italijansko in nemško stenografijo (izbira po želji). Posebne vaje po diktatu. Vpiše se lahko vsakdo, za dijake(inje) posebni oddelek. Pouk bo dopoldne, popoldne ali zvečer dogovorno. Prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15. Informacije na razpolago dnevno v pisarni ravnateljstva.

— »Pavliha« nazorno uvaja v umetnost lutkovnega gledališča in ima za dodatek tri igrice te vrste. Dobi se v vsaki knjigarni.

— Kupčije z zemljišč in hišami. Zemljiško-knjižni urad je v oktobru zaznamoval 15 prenosov lastniške pravice na kupec v smislu različnih kupnih pogodb in drugih prenosnih listin. Prodanih je bilo več velikih parcel in hiš v me-

stu. Celotna kupna vrednost znaša 2.376.700 lir. Med drugimi je Katinka Ribnikarjeva, hšna posestnica, prodala Podpornemu skladu za zdravniške vdove (vdovce) in sirote v Ljubljani in dr. Ernestu Dereaniju, zdravniku v Ljubljani, od svoje polovice zemljišča vl. št. 846 k. o. Petrsko predmestje I. del (hiša št. 10 v Dalmatinovi ulici), vsakemu do osmine, torej skupno četrtino, za 300.000 lir. Kupna pogodba je bila podpisana dne 7. novembra 1942.

— Nevaren pes. V Zelimlju v ljubljanski okolici je pes močno ugriznil posestnikovo ženo, 36 letno Angelo Trontljevo v levo nogo.

Ljubljana

I Pisatelja Aleševca grob. Ob priliki poročila o najdenem Groharjevem portretu pisatelja Jakoba Aleševca smo brali tudi: »Njegov grob na pokopališču Sv. Krištofa je bil pred kakimi dvajsetimi leti še ohranjen, danes pa je že povsem pozabljen in prekopan.« Te besede pa je treba popraviti. V Bajukovem »Vodniku po ljubljanskih pokopališčih«, ki je izšel l. 1930., beremo na 9. strani: »Njegov grob je rešil pozabljenošči sedanjí oskrbnik, ki mu je poskrbel priprost nagrobni okvir, slovenski rešali so mu pa svoj čas kupili priprosto ploščo in mu več let o vseh svetih s cvetjem krasili grob.« Ko pa je bilo pokopališče pri Sv. Krištofu opuščeno, je bilo truplo pokojnikovo prenešeno na novi del pokopališča pri Sv. Križu. Tu je sedaj njegov grob na devetem mestu v 5. vrsti v II. oddelku. Pokojnik ima lep nagrobnik z napisom: Jakob Aleševce, slovenski pisatelj, rojen 24. VII. 1842, umrl 17. X. 1901. Grob je zelo lepo negovan. Po vsem grobu raste na vrhu zimzelen, v ozadju pri plošči so nasajene rdečkasto cvetoče cvetlice. Se sedaj ob koncu novembra dve cvetki cveteta. Izrekamo polno priznanje in zahvalo vsem, ki tako lepo skrbje za grob zaslužnega časnika in pisatelja.

I Frančiškanska prosveta bo ponovila v nedeljo, 29. nov. ob 5 popoldne, znano Ogrinjevo burko »V Ljubljano jo dajmo«. Igra je doživela pri prvi uprizoritvi ob razpodnih dvoranah izredno uspeh. Priporočamo, da si vstopnice zaradi velikega zanimanja preskrbite v predprodaji v trgovini Sfiligoj in na dan predstave pri blagajni frančiškanske dvorane.

I Ne pozabite obiskati razstave v Jakopičevem paviljonu. V nedeljo je zadnja nedelja pred zaključkom razstave. Tudi to nedeljo bo ob 11 vodstvo po razstavi. Vodil bo g. prof. D. Šijanec, znani umetnostni zgodovinar. Razstava pa je odprta dnevno od 10 do 17.

I V počastitev spomina pokojne gospe Terezije Hicke je darovalo uradništvo Visokega komisariata Vincencijevi konferenci pri frančiškanih Lir 200.—. Bog plačaj!

I Vsakomur je potrebno znanje tujih jezikov. Zato se vpišite čim prej v jezikovne tečaje, kjer poučujemo vse moderne jezike, predvsem italijanščino, nemščino in francoščino. Po dobri metodi vodimo začetne, nadaljevalne in konverzacijske tečaje. Honorar zmeren. Dijaki popust. Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in od 14 do 16. Korepetitorij, Mestni trg 17-1.

I V počastitev spomina g. Jančigaja Valentina, žel. uradnika v pok., darujejo stanovanči Hranilniških hiš namesto venca 300 tir in družina H. Tuma 100 lir za Vincencijevo konferenco Sv. Cirila in Metoda, Bežigrad. Bog plačaj!

I Tretji simfonični koncert letošnje sezone bo v petek, dne 4. decembra t. l. ob 18 v veliki unionski dvorani. Spored bo izvajal simfonični orkester pod vodstvom Draga Maria Šijanca. Na tem koncertu bo nastopil kot solist naš najodličnejši pianist Anton Trost, redni profesor ljubljanske Glasbene akademije. — Natančni spored bomo objavili jutri. Koncertno občinstvo opozarjamo, da bodo vstopnice od ponedeljka dalje v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice. Hkrati obveščamo tudi, da knjigarna ne more nikomur rezervirati vstopnic, zato prosimo vse, ki se zanimajo za simfonične koncerte, da pridejo čimprej po vstopnice v Matično knjigarno.

I V-likodušno darilo. Akademski slikar g. Riko Debenjak je poklonil Zavodu za novotvorbe v Ljubljani prekrasno sliko pokojnega ravnatelja zavoda g. docenta dr. Josipa Cholwe. Sliko je poklonil iz hvaležnosti in v trajen spomin na moža-zdravnika, kateri se je ves žrtvoval samo za trpeče in uboge. — Uprava Zavoda za novotvorbe v Ljubljani se gospodu Riku Debenjaku za poklonjeno sliko, katera predstavlja obenem tudi visoko umetniško delo, najiskrenejše zahvaljuje.

I Tečaji knjigovodstva, novi, začetni in nadaljevalni, prično 5. decembra. Preizkušena učna metoda s praktičnimi vajami: eno- in dvostavno, ameriško, družbeno, bančno in industrijsko knjigovodstvo, posebej kartotečni, kopirni sistemi. Vaje v praktičnih pisarniških poslih. Vpiše se lahko vsakdo, za dijake(inje) posebni oddelek. Pouk bo dopoldne, popoldne ali zvečer — po želji obiskovalec. Posebni tečaj za stenografijo, strojeopisje, italijanščino, nemščino itd. Vpisovanje dnevno. Informacije in prospekte daje: Trgovsko učilišče Christofov učni zavod, Domobranska 15.

I Učite se strojeopisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaj prično 5. in 4. decembra. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Vaje iz korespondence, spisovanja pisem vlog, prošnji itd. Specialna strojeopisna šola: največja moderna strojeopisnica, stroji raznovrstnih sistemov. Vpiše se lahko vsakdo, za dijake(inje) posebni oddelek. Novi tečaji tudi za stenografijo, knjigovodstvo, italijanščino, nemščino itd. Izbira predmetov po želji. Vpisovanje dnevno. Prospekti s slikami na razpolago. Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

I V Tavčarjevi ulici vam nudi trgovina »CIBANA« pestro izbiro igrar in daril. Na ogled vas vlijudno vabi A. Engelman.

I Vsi dijaki, ki bi želeli imeti uspehe na srednjih, trgovskih, strokovnih in ljudskih šolah, naj se vpišejo v »Korepetitorij«, kjer dnevno poučujemo, razlagamo in izprašujemo vse predmete. Važno posebno za privatiste in one, ki ne morejo obiskovati redno šolskega pouka. Honorar zmeren. Revencijski popust. Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in od 14 do 16. — Korepetitorij, Mestni trg 17-1.

I Razne nesreče. V četrtek popoldne se je primerila večja nesreča na Celovški cesti v bližini stare škibenske cerkve sv. Jerneja. Povožena je bila starša Petronina Šušteršičeva. Prepeljana v bolnišnico je med potjo podlegla poškodbam. Podrobnosti o nesreči in osebni podatki poškodovanike še niso znani. — Služkinja, 29 letna Alojzija Arhova, se je hudo vsekala v desno roko. — Angleja Ogrizkova, 53 letna postrožnica, je padla in si zlomila desno nogo. — Roje Alojzij, 27 letni delavec, si je pri padcu zlomil desno nogo. — Alekso Cenejčev, 22 letno dekle, je konj brenil in ji močno poškodoval levo roko.

I Z živilskega trga. Zaradi hujšega mraza in petka je nastala na živilskem trgu nekaka mrtva sezona. V petek je bilo na izbiro precej zeljnatih glav, ki so bile uvožene. Na ribjem trgu sicer ni bilo naprodaj rib, le tvrdka »Ribac« je že zgodaj prodajala nekaj lipanov po 50 lir kilogram, ki so bili kmalu prodani, dalje nekaj več belic in mren po 28 lir kilogram. Te ribe so bile ujele pri Zalogu v Ljubljani.

I Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Logar Ivan, Cesta 29. oktobra št. 7.

OBVESTILO

Obveščamo cenj. občinstvo, da zopet pošiljamo v tovarno stare gramofonske plošče v predelavo, ter nam za dopolnitev vagona še manjka gotova količina. Zaradi tega plačamo zvišano ceno Lir 10.— za kilogram.

Kupujemo tudi gramofone v kovčkih ter malo rabljene plošče in jih kupujemo po najvišji dnevni ceni!

»EVEREST«, Ljubljana, Prešernova ulica 44.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama, Sobota, 28. novembra ob 16.30: »Ples v Trnovem«. Krstna predstava. Red premierski. — Nedelja, 29. novembra ob 10.30: »Princezna in pastirček«. Izven. Zelo znižana cena od 10 lir navzdol. — Ob 16: »Ples v Trnovem«. Izven. Cena od 18 lir navzdol. — Ponedeljek, 30. novembra: Zaprtlo.

Opera. Sobota, 28. novembra ob 16: »Slepa miša«. Izven. Cena od 24 lir navzdol. — Nedelja, 29. novembra ob 15: »Traviata«. Izven. Cena od 24 lir navzdol. — Ponedeljek, 30. novembra: Zaprtlo.

ROKODELSKI ODER. Cenl. občinstvo vlijudno opozarjamo, da si že v predprodaji nabavi vstopnice

Za Miklavža in za Božič

je lepa knjiga najlepša darilo

Take krasne in zanimive knjige so izšle v letošnjem letniku **Naša knjiga:**

Majjochi: **Kirurgovo življenje** L 50.— (Spomini zdravnika)

Budak: **Ognjišče** I. del L 75.—, II. L 70.— (Roman iz Like)

Kcciper: **Goričanec** L 60.— (Roman iz Prekije)

Salvaneschi: **Paganini-Chopin** L 60.— (Zivljenjepisa)

Vse knjige so umetniško opremljene in vez v celo platno. Do konca leta izide:

Dickens: **Dorritova najmlajša** I.-II. del

Za:žba Naša knjiga

Ljudska knjigarna v Ljubljani, Pred Škofijo 5 — M. Klošičeva c. o

za predstavo »VISARSKIH POLE«, ki bo v nedeljo ob pol 5 v Rokodelskem domu. Drama, ki je prigrjena po istomenski povesti iz Velikonoje je polna lepih prizorov iz kmečkega življenja in hotenja. Vsa tragika kmečkih sporov je prikazana na prepričljivo način. Vendar pa človek odide miren, ko vidi, da zmaga vedno boja pravica, četudi bolj pozno. — Predprodaja vstopnic se vrši v nedeljo dopoldne od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova 12-1, nadstropje.

RADIO. Sobota, 28. novembra, 7.30 Pisana glasba — 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Lahka glasba — 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.25 Lepe pesmi od večraj na danes — Orkester pesni vodi dirigent Angelini — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Operna glasba — 15 Poročila v slovenščini — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17.15 Antično glasbo za orgle izvaja P. Alessandro Santini — 17.55 Gospodinjstvo predavanje v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Duet harmonik Golob-Adamič — 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.45 Lirična priveditev družbe EIAR: GIORDANO: Sibehija — opera v treh dejanjih — V odmorih: Predavanje v slovenščini — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnice: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Viš, Tržaška cesta 48.

POZIVNOSTVANJE. Dne 25. novembra med 11 in 12 je bil izvoljen ubav z enim večjim in enim manjšim kamnom od Petrkove ulice po Resljevi cesti, za voljo, čez trinomstovje, po Čankarjevem nabrežju na Stari trg. Pošteni najditelj naj ga blagovoli izročiti upravi »Slovenec«.

Nasla se nos otroški bel, krznen ovratnik. Naslov v upravi »Slovenec«.

Iz Dev. Mar. v Polju

Naročnike naših časopisov opozarjamo, da naj naroče »Slovenec« koledare pri našem donalcau g. Petriču Gabrijelu.

S Spodnjega Štajerskega

V mariborski bolnišnici sta umrla 78 letna Terezija Vrtačič in 54 letna Blandina Zseika, žena arhitekta, obe iz Maribora. V Celju sta umrla Neža Gobec, roj. Zdotskec, in Rozalija Volušek, rojena Oblak. Na Zbelovski gori pri Celju je umrla zasebnica Barbara Pavšar, roj. Jelen. V Pekreah pri Mariboru je umrla zasebnica Ema Bajer, stara 66 let. V Mariboru je v viški starosti 83 let umrla vdova železniškega strojevodje Ana Grobušek, dalje 82 letni sodni oficial v pokouju Franec.

Huda nesreča. Pri postajališču Maribor-Kamnica, mariborskega avtobusnega podjetja je čakalo več šolskih otrok na avtobus. Se preden se je avtobus ustavil, je hotela skočiti vanj 13-letna Viktorija Babič, pa jo je prijelo desno zadnje kolo. Deklica je padla na tla in se tako hudo poškodovala, da so jo nezavestno morali prepeljati v mariborsko bolnišnico.

Iz Hrvaške

Zakonska odredba o pomožnih orožnikih. Hrvatska vlada je objavila zakonsko odredbo o pomožnih orožnikih. Po tej odredbi lahko poveljstvo hrvaškega orožništva sprejema v orožniško službo, dokler se stanje orožništva ne bo spopolnilo, tudi osebe, ki izpolnjujejo vse zakonske pogoje in ki se obvezujejo, da bodo ostale v orožniški službi samo leto dni in služile v kraju, katerega jim bo določilo orožniško poveljstvo.

Iz Srbije

Imenovanje glavnega ravnatelja v srbski monopolski upravi. Z odlokom srbskega ministrskega predsednika je postavljen za vršilca dolžnosti glavnega ravnatelja pri upravi srbskega državnega monopola Milan Ostojič, dosedanji pomočnik glavnega ravnatelja.

I J. O. Dobeie: »Slepa miša. Opereta v treh dejanjih. Osebe: Marička Majaronova — Mlejnikova, Špelca — Poličeva, Moli — Barbičeva, Zupanja — Škeletova, Matiček mlinar — M. Sancin, Miha Korenina — Zupan, mister Lister — Anžovar, Tresorec — Planecki, Robert — Marenc, Zupan — Sekula, Strniša — Jelnik, Macafur — Rus. Dirigent in zborovodja: R. Simoniti, režiser in koreograf: inž. P. Golovin.

Najlepše darilo za Miklavža so

POHORSKE PRAVLJICE

ki jih je nabral J. Tomažič. Naročite Slovencevo knjižnico dokler je še čas!

pridemo z lahkoto tudi čez mestoma težjo vsebino. Razvrstitev je tako pregledna, da že na prvi pogled vidimo, kaj obsegajo posamezni odstavki: ali vsebini resnice ali dožak ali pomisleke ali misli za življenje. Knjiga ni obširna, dobimo pa v njej odgovor na vsa važnejša vprašanja, ki so v zvezi z namenom knjige. Marsikateri resen izobraženec bo knjigo, če mu bo prišla pod roke, vsaj z zanimanjem pregledal, mnogim bo spremljevalka skozi življenje. Duhovnikom bi nekatera poglavja dala bogato snov za premišljevanje.

Dr. J. Demšar.

Mlove mladinske knjige Radislav Rudan: Mlada vesna

V založbi Ljudske knjigarne je za Miklavža izšla zbirka izvirnih mladinskih pesmic Radislava Rudana: »Mlada Vesna«. Pesnika smo večkrat srečavali po naših mladinskih listih (Vrtec, Novi sod), zdaj pa je zbral svoje verzice in jih v lepi obliki ter z bogatimi in otroškodušno dovtornimi ilustracijami Ksenije Prunkove izdal pri omenjeni založbi (cena 15 lir). Pesmi so namenjene najmlajšim otrokom ter se lepo pridružujejo mladinski pesmim, kakor jih pojejo Golar, Kunčič in drugi naši najboljši mladinski pesniki, da ne imenujemo Zupantiča, ki je v tem pogledu s Cicibanom ostal doslej še nenadkriljiv. Radislav Rudan jemlje svoje inspiracije v znanih motivih kakor so živili iz prirode, sprememba letnih dob, pogovor z majico, doživljanje na paši, pogovor s pticicami in polžem in čmrlji ter čebelicami, z rakom in belouško, soncem in nočjo itd., skratka večni svet naše mladosti je našel v njem novega

častilca in pesnika. Ni pa Rudanova otroška pesem sentimentalna in napolnjena umišljeno z mehko, temveč je včasih prav kreпка in zdrava ter tudi pesniško močna in samosvoja. Na primer lepa uspavanka:

Biba leze, Biba gre, Zlata v njej gugalnica
majejo se ji noge. Bibo ziblje sem ter tja,
Kam bi Biba rada šla? veter češe ji lase,
V tisti kraj, ki nima dna? angele se ji smjeje,
Tisti kraj je sanjski svet, Ko pa Biba se zbudi,
v spanju čez nebo razpet. kraja tistega več ni.

Ali Jez:

Naš majček jezo kuha, in skisana čmerika;
oj to bo tečna juha; a kadar bo zavrela,
tri večje pelina, dodana bo zabela
tri zrnca česmina, pa zraven octa lonec —
ostrgana lesnika, potem bo kuhe konec.

In takih je še več, ki imajo to veselo noto, zdrav humor in lepo vzgojno misel (Zaspane, Zvon, itd.). Ne moremo navajati vseh in vrednotiti zbirke, ki se lepo uvršča v slovensko mladinsko pesništvo, kjer vstopa v nadpovprečnost. Omenjena zgleđa, ki smo jih podali, naj kar zadostujeta za oznako vse zbirke, ki jo priporočamo.

Mladina poje

Za nekaj časa je na knjižnem trgu 8. zvezek Vrčevce knjižnice, ki ima naslov »Mladina poje« (vez, 6 lir, broš, 4 lire!). Je to zbirka pesmi za šolo in dom, ki jo je zbral Ivan Primož. Ta ceneni zbornik mladinskih in otroških narodnih pesmi ima danes še posebno pomembno vlogo, saj

uči našo mladino tistih lepih pesmi, ki smo jih znali mi in naši očetje in drugi in ki naj jih pojejo tudi naši nasledniki v šoli in doma. Kaj je lepšega kakor narodna popevka? Tako je spraveval že Slošek, ki se je najbolj zavzemal za to, da naš mlajši rod dobi v roke dobre narodne pesmi, take, ki povzdigujejo dušo in srce in vedre naša razpoloženja, pa tudi take, ki v naši žalosti dajo srečo tolažilo. Slovenski učitelji, ki so se organizirali v smislu Sloškovih vzgojnih smernic in Slovsko družbo, so to zbirko 76 pesmi izdali v Vrčevci knjižnici ter s tem dali v roko otrokom lep »priručnik« pesmic, izbran »repertoar« popevk, ki jih mora — poleg drugih seveda — znati vsak slovenski šolar. V tem je značaj te zbirke, ki je ne moremo dovolj pripočati za darilo otrokom, ki je še nimajo. Naj mladina poje, poje lepe naše pesmi in naj z njimi in s svojimi mladimi glasovi vedre tudi naša srca.

Desetletni jubilej »Knjižice«

1. decembra 1933 je izšla v znani zbirki »Knjižice« prva številka z naslovom: »Srečno pot«. Tako stopajo »Knjižice« danes v svoje deseto leto, — eicer skromen jubilej, a vendar vreden, da ga omenimo.

»Knjižice« so zamisel dr. Franca Wallanda, ki je kljub začetnim težavam po vzoru tovrstnih brošur drugod uspel s svojim delom. Je to čisto nov način širjenja cerkvenega nauka in reševanja raznih verskih problemov. V devetih letih so prinesle »Knjižice« našemu ljudstvu izredno dosti poljudno prirejenega verskega štiva, saj je po statistiki uprave šlo med ljudi čez en milijon dve sto tisoč

knjižic. Povsod so jih z veseljem pozdravljali in sprejemali. Zanimanje je raslo zlasti zadnja leta, ko jih je urejeval dr. Knific. Vzbuđili so ga predvsem gg. duhovniki, ki so po farah organizirali kolportazjo in na številne druge načine odpirali pot »Knjižicam« med ljudstvo. »Glasnik Srca Jezusovega« in »Skofijeki list« sta v tem oziru nudila »Knjižicam« od vsega početka veliko pomoč.

Trenutno je tudi pri »Knjižicah« velik zastoj in se le s težavo vzdržujejo. Razveseljivo je, da raste zanimanje zanje v Ljubljani. To »Knjižice« tudi zaslužijo, saj tako vestno spremljajo in na svojstven način podpirajo vsako novejšo akcijo v verskem življenju. Tako je n. pr. knjižica »Naše orožje« z besedo rimskih papežev o rožnem vencu zelo podprla skupno prizadevanje naše duhovščine za to lepo in po Mariji v Fatimi tako tople priporočeno molitev. Naslednja knjižica je razlagala dolžnost in blagoslov pomoči bližnjemu. Sedaj je izšel »Duhovni koledarček 1943« (episal salezijanec Anton Luskar), ki s svojo praktično ureditvijo tako dobro služi za kontrolo vesti in storijskih sklepov. V knjižici je obenem razlaga sv. odpustkov in zbirka najpotrebnejših molitev in dobrih del, obdarjenih z odpustki.

Zanimiv bi bil strokovni pregled čez naslovne slike »Knjižice«. Med zadnjimi jih je največ napravil slikar grafik Peter Kocjančič. Na novem koledarčku je v skrbni izdelavi poklonil bralcem »Knjižice« najlepšo skupno željo: letnica 1943, pšenčni klas, trta, golobček s trakom miru — to so simboli, ki jih je tako pomembno zbral za koledarsko voščilo. — Kot je razvidno s koledarskega ovitka, dobijo stalni naročniki »Knjižice« ob tem prvem jubileju kot dar knjižico: Maggi ali Marjetica.

Petletnica usmrtitve ruskega maršala Tuhačevskega

Pred dobrimi petimi leti je svet presenetila novica o aretaciji in usmrtitvi sovjetskega maršala Mihajla Tuhačevskega. Podrobnosti o žalostnem koncu znanega poveljnika sovjetske vojske niso bile objavljene. Šele sedaj, ko so zmage nemške vojske odkrile zakulisno življenje v Sovjetski uniji, je bilo mogoče obnoviti tudi razvoj te ža-logre.

Prvo preiskavo proti Tuhačevskemu je vodil Vrhovni vojni svet, kateri je na svoji tretji seji pod predsedništvom Vorosilova potrdil rezultate preiskave z dne 4. junija ter je proti maršalu Tuhačevskemu dvignil obtožnico zaradi izdaje države.

Ko so prišli organi GPU po Tuhačevskega, je ta hotel izvršiti samomor, kar so pa čekisti preprečili. Dne 11. junija je prišel Tuhačevski s sedmimi poveljniki vojske pred vojno sodišče. Razprava je bila na izrecno Stalinovo naročilo v zaklenjenih prostorih. Sodni zbor je bil sestavljen takole: predsednik je bil Ulrich, predsednik Vrhovnega sodišča SSSR, maršal Blücher, maršal Budjoni, Dybenko, Alksnis, Astorov, Belov, Kasirin, Sapošnikov in Gorjačev. Vlogo državnega tožilca je prevzel Višinski. Razprava je pričela ob desetih dopoldne. Najprej so začeli zasliševati Tuhačevskega, za njim pa poveljnika prve stopnje Ugoroviča, Jakirja, Korka in ostale. Zasliševanje je trajalo do sedme ure zvečer. Vorosilov je objavil sklep Vrhovnega vojaškega sodišča z dne 4. junija, ki je vse obtožene obsodilo na najhujšo kazen. Višinski je od sodišča zahteval za vse obtožene izključitev iz stranke in izvršitev smrtne kazni z ustrelitvijo. Obsodba je bila končana. Deset minut pozneje je tajnik sodišča ob grobni tišini prečital obsodbo: Tuhačevski, Feldman, Kork, Ugorevič, Jakir, Primakov, Eideman in Putna so obsojeni na smrt z ustrelitvijo. Zastopnik

NKVD je pristopil k Tuhačevskemu in mu z žepnim nožem odrezal maršalsko zvezdo.

Kje in pod kakimi okolnostmi je Tuhačevski prebil zadnjo noč svojega življenja, še ni ugotovljeno. Verjetno so jo vsi obsojenci prebili v kaki celici v zloglasni Lubjanki. Tuhačevski, ki verjetno ni računal na tak konec sodne razprave, je bil globoko potr. Toda kljub temu je čitanje smrtnih obsodbe poslušal mirno.

Zjutraj dne 12. junija je bil trg Lubjanka močno zastražen in obkoljen. Pred vrata jetnišnice, kjer je imel prostoro oddelček NKVD, je pridrvel »Črni krokarc«. Vsakogar, ki je izšel iz tega avtomobila, sta spremljala dva, do zob oborožena čekista. Ob pol enajstih je prišel v Lubjanko sam maršal Blücher. Okoli enajste ure so na zadnja vrata privedli na smrt obsojene. Vsi so imeli roke zvezane na hrbtu. Postavili so se morali v vrsto ob črti, ki je bila označena s kredno 3 m vstran od zida. V tem trenutku so zabrneli motorji, katere so bili postavili na hodniku. Blücher je potegnil iz žepa robove in dvignil roko nad glavo. Na ta znak so čekisti, ki so stali za obsojenci, dvignili samokrese in pričeli meriti v njihove tilnike. V naslednjem trenutku je Blücher roko spustil. Istočasno je odjeknilo osem strelcev. Prav tedaj so na hodniku utihnili tudi motorji. Na pločniku Lubjanke je ležalo osem trupel. Blücher je hitro stopil v avtomobil in se odpeljal naravnost k Stalinu. K njemu je odšel na referat. Pol ure pozneje sta jetnišnico Lubjanko zapustila

Pritrjevanje torpeda na naše torpedno letalo

dva avtomobila in odbrzela proti leningrajskemu okraju. Tam nekje so tudi v neznanem grobu pokopani maršal Tuhačevski in njegovih 7 tovarišev.

Švicarji so objavili letošnjo listo svojih najboljših igralcev tenisa. Prvo mesto so priznali Hansu Pfaffu, drugo Borisu Maneffu, tretje pa Jostu Spitzerju.

O Francozu Lalannu čitamo, da misli izbrsati Nurmijevo ime iz zlate knjige svetovnih rekordov. Kakor znano, so padle tekom zadnjih 10 let vse Nurmijeve znamke v tekih od 3000 do 10.000 m. Edini rekord, ki še drži, je oni v enournem teku, ki ga je postavil l. 1938 v Berlinu z 19.210 km. Teško verjetno pa je, da bi se Lalannu podvig posrečil. — Mimogrede omenjamo, da se je tudi Madžar Szilagy ž precej tesno približal poslednjemu Nurmijeve-mu rekordu.

»München 1860«, ki si je z zmago nad Schalkejem prabil pokal von Tschammerja, se je sestel doslej samo trikrat z nemškimi nogometnimi prvaki. L. 1927 ga je premagal v Berlinu s 3:1, v Monakovem pa s 4:3; l. 1935 je bila sreča na strani Schalkeja in »München 1860« je izgubil s 4:0. Izid letošnjega finalnega srečanja med starima rivaloma je bil, kakor smo že poročali, 2:0 v korist Bavarcev.

Tičino je ime dirkalnemu konju, ki je zaslužil svojemu gospodarju tekom letošnjega poletja nič manj kakor 227.660 mark. Po vrhu pa je dobila urna žival še sloves najhitrejšega konja v Evropi.

»Slovenčeva« športna posvetovalnica

Učna slika šolske telesne vzgoje v ljudski šoli. Premalo je prostora, da bi vam podal najvažnejša načela in nasvete za pouk telesne vzgoje pri učencih ljudske šole. Vam bom kar navedel primer učne slike po dr. Gaulhoferju (sedaj je vodja telesnovzgojnega instituta na univerzi v Amsterdamu) za prvi razred ljudske šole: 1. svobodno gibanje. Pred vstopom v telovadnico recite otrokom: »V telovadnici lahko skačete in tekate kakor hočete; ko boste slišali piščalko, se mora vsakdo postaviti v pozor tam, kjer ga je povelje zalotilo.« — Vsi se primejo za roke in se razvrstijo v krog. Potem spustijo roke in sledi hoja par korakov nazaj. »Spojite stopala in jih usmerite naravnost naprej! — Učitelj stopi v sredino kroga: »Sedaj me vsi pozdravite z globokim poklonom, pozdravite še soseda na desni in na levi. — Sedaj boste skakali kakor žogice, čisto lahko in tiho, vendar višje — dovolj. — Nekateri dihajo skozi usta; to je kodljivo! Usta naj bodo vedno zaprta, razen kadar jeste in govorite; za dihanje imamo nos. — Stojte na eni nogi kakor štorčlje; prav tako kakor štorčlje, čisto mirno!« — Potem se plazijo otroci po kolenih in rokah v poljubne smeri. Učitelj jih samo opozori, da se ne smejo dotakniti drug drugega. — Tekma: šolarčki se postavijo v vrsto ob steni. »Kdo bo pritekel prvi na drugo stran? — Naprej!« — Potem skakljajo po eni nogi, vsak na svoje mesto. »Sedaj hočem videti, kdo zna hoditi čisto tiho; pojdite k drugi steni nazaj tako tiho, da ne bom ničesar slišal. Kakor vidite, sem zapri oči; če bom kaj slišal, bom zaklical »stoj!« in takrat se morate vsi zaustaviti!« V začetku presliši učitelj lažje topotanje, pozneje pa postane strožji. Med uro učenci tudi pojejo, nazadnje pa se igrajo. — To bi bil torej primer učne slike šolske telesne vzgoje v prvem razredu. Ne boste pa pogrešili, če boste nudili otrokom veliko igranja ali če jih boste vodili tu pa tam tudi na celourni sprehod. (M. S.)

Trgovina z lasmi je svojčas dajala lepe zaslužke

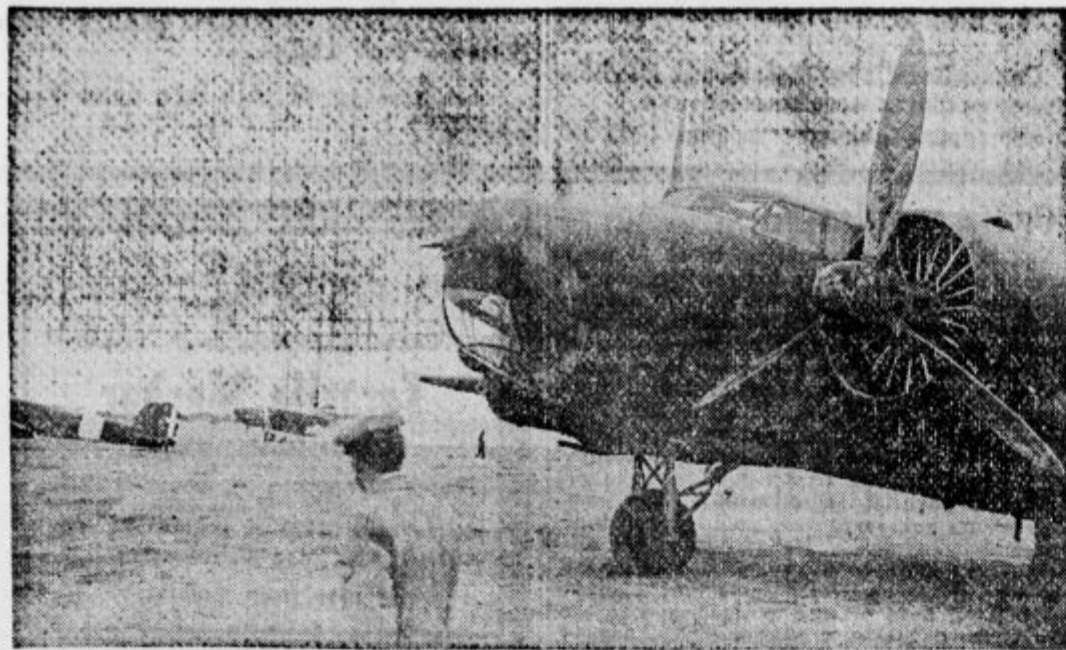
V dobi nošenja lasulj je trgovina z lasmi zelo cvetela. Posebno je bila razvita v Franciji. Francoski trgovci z lasmi so potovali po celi Evropi ter plačevali za funt las po 50 tolarjev, izdelana lasulja je pa stala 1000 tolarjev. Ludvik XIV., »sončni kralj«, je imel nastavljenih za izdelovanje lasulj kar 48 dvorskih mojstrov.

Avtomat za ženitne ponudbe

Imajo jih na Japonskem. Za gotov denar avtomat ne izvrže čokolade in bonbonov, temveč seznam in slike mladih deklet, ki bi se radi poročile. S slikami teh deklet so navedeni tudi potrebni podatki o starosti, izobrazbi, doti in podobno. Japonec, ki si na ta način izbere dekle, se mora obrniti samo na društvo, ki ima v zakupu omenjene avtomate, ter potem društvo samo uredi vse potrebno za prve sestanke.

Nevsakdanja poroka

Na švedsko-norveški meji je bila pred kratkim zanimiva poroka. Nevesta je bila Norvežanka, ženin pa šved. Nevesta je imela norveško dovoljenje za potovanje na švedsko, ni pa imela v rokah švedskega dovoljenja za prekoračenje meje. Ker je bilo za poroko že vse pripravljeno, ni preostalo nič drugega, kakor da je duhovnik mladi par poročil na sami meji, nakar je mladoporočnica takoj mogla prestopiti švedsko mejo, ker je s poroko s Švedom postala švedska državljanka.

Bombniki na nekem našem sredozemskem letalskem oporišču

Pazite se, gospodična!

Po kratki urici spanja je barona Hörbigerja zbudil ropot, prihajajoč iz njegove delovne sobe. Pograbil je revolver, se tiho zmuznil iz postelje in se usmeril proti kraju, od koder je prihajal ropot. Še enkrat je zaradi uverjenosti natančno prisluhnul.

Potem je nenadoma odprl vrata in prižgal luč. »Vil« je vzkliknil razburjen zaradi prepadenosti.

Pred njim, poleg odprte blagaine je stala lepa tujka Milena Roch.

»Tatica!« je dodal baron z glasom, ki se mu je sam čudil. »In če pomislim, da ste se večeraj hoteli delati svetnico, ko niste hoteli pri belem dnevu iti z mano v kino?«

Z besnostjo je baron izpregovoril zadnje besede. Hitro je stopil k telefonu in zavpil: »Zdaj boste imeli opravka s policijo!«

Milena je prestrašena padla pred njim na kolena. »Ah, ne storite tega, prosim vas, usmilite se me!«

Bila je mednarodna tatica, a novinka. Baron Hörbiger jo je preletel s hudobnim posmehom in se za hip spomnil njeneza smeha, ko se ni zmenila za njegove dvorilne besede.

»Prav,« je dejal. »Ne bom vas dal aretirati. A sklenila bova pogodbo.«

»Kakšno?«

»Vi se obvezate, da boste brez vsakega protestiranja dopustili, da vam pripeljem kadar koli in kjer koli klofuto!«

»Kako?« je začudeno vprašala Milena.

»Klofuto vam bom dal — majhno klofuto namesto aretacije in zavora. Sprejmete?«

»Brez nadaljnega!« je vzkliknila Milena, ne pričakujoč, da jo bo tako poceni odnesla.

»In če želite, me lahko klofnete takoj sedaj, če vam je prav!«

»Prosim,« je dejal baron in se lahko priklonil. »Saj ne gori voda. Dal vam io bom jutri, morda šele čez eno leto, morda tudi šele čez deset, skratka, kadar me bo prevzela želja. Saj se ne mudi.«

Milena io je urno pobrisala skozi vrata; vesela je bila, da bi pela. Klofuta! Udarca na lice namesto zavora in s tem odgovodi vsemu lepemu in sijajnemu življenju. Toda baron se šali? Najbrž je baron malo neumen. Skoraj obšla bi ga.

Naslednji dan je imela Milena sestanek s svojim zaročencem grofom Arrigo.

»Grega v Plazo?«

»Da, Ali pa ne... ne. Je preveč ljudi. Greva raiši na kratek sprehod.«

Prišlo ii je na misel, da bi baron Hörbiger lahko izpolnil svojo obliubo prav danes popoldne vprico vse odlične družbe, ki se zbira v Plazi. Ves dan je bila že nervozna: grof Arrigo je opazil, da je Milena od trenutka do trenutka vzdihnila in se okrenila, če je zaslišala le najmanjši šum.

»Kaj ti je?«

»Nič mi ni.«

Toda naslednji večer je na plesu »Colnarjev« nenadoma prebledela: baron Hörbiger se je pojavil med množico.

»Pa se vendar ne boste sedale spomnili klofniti me pred tolikšno množico!« je užaljeno spregovorila.

»Sedaile?« je dejal baron raztreseno. Z rahlim priklonom je odzdravil neki gospej. »Ne vem,« je dodal in se oddaljil. »Oprostite.«

Šport v kratkem

Hrvatski boksarji, ki so priredili turnejo po Slovaškem, so se vrnili samo z delnim uspehom. V Bistrici je bil izid neodločen 8:8; v Bratislavi so se pomerili Hrvati z vojaško ekipo in so podlegli v razmerju 10:6. V hrvaškem moštvo so nastopali člani Haška in Croatia.

Mariborski dnevnik, ki popisuje nedeljsko tekmo med železničarji z Dunaja in Maribora je ves navdušen nad uspehom, ki so ga izvajevali domačini nad močnim nasprotnikom 2:1 (1:1). Prav zadovoljiv je bil tudi obisk, saj je prišlo gledat to igro okrog 1500 oseb.

Trboveljski nogometaši so bili v nedeljo boj za žogo in za točke z enajstorico Hrastnika. Ta se je otepala, kolikor je mogla, morala pa je le priznati, da so Trboveljčani za razred boljši. Izid je bil 8:0 (5:0).

V razburjenosti je Milena poklicala Arriga in se odpravila domov. Ta neumna zgodba s klofuto io je začela utesnjevati. Vso noč je raiši prebledela, kakor pa da bi se ji sanjalo, da io je baron klofnil ravno pred oltarjem, in da bi se zbudila ob kriku, ki bi ii ušel iz ust. Naslednji dan se je obupana podala v baronovo stanovanje.

»Želite?«

»Klofuto! Dajte mi io takoj, sicer zblaznim. Tako ne morem več živeti. Hočem io sedaj!«

Toda baron ii je proščno odbil. Ni se odovedal svojim pravici, ni pa se tudi pustil vplivati, kdaj in kje naj pogodbo izpolni. Milena se je morala vrniti brez uspeha. Odslej je ostajala doma, nikdar ni šla v družbo in strah io je bilo dne, ko se bo pred njo in grofom Arrigom pojavil baron.

Prišel je večer uradne zaroke z Arrigom.

Sama elita je bila zbrana v salonu. Princ, vojvodine, podaniki: bil je zbor posvetožev. Milena je skoraj okamenela, ko je opazila barona Hörbigerja.

Videti ga ali pa umreti, se ii je zdelo vseeno. Trenutek plačila je prišel. Reči bo morala vsemu — zhogom: Arrigo, ljubezni in temu sijajnemu in veselemu življenju, ki ga je oboževala. Ta prikazen io bo klofnila vprico vseh! Prav ničesar ni razumela več. Zdelo se ii je, da se salon, dame, plemiči in vse ostalo vrtilo okrog nje: zavpila je, zatem pa je odmeval no dvorani krepek udarec.

Povabljeni so videli Mileno, stoječo poleg klavirja, vso rdečo v obraz in barona Hörbigerja, ki je počasi odhajal z eno roko v žepu.

(Mario Brancacci.)

FANTEK V NEBESIH

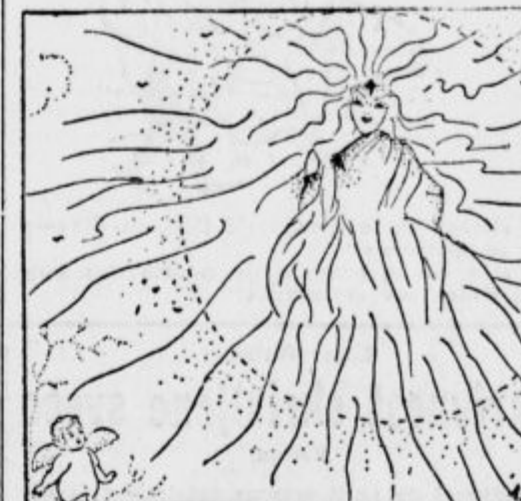
TEKST IN SLIKANICE: DAGMAR KACER

12.

FANTEK NI DOLGO RAZMISLJAL, TEMVEČ SE JE SPUSTIL V VESELI ŽIV ŽAV. ANGELČKI SO Z VESELJEM OGLEDOVALI MLADEGA PRIJATELJČKA.

13.

DOLGO SO CEBLJALI Z NJIM, DOKLER SE NI RAZLILA ČEZ NEBO ZLATA POPLAVA LUCI: SONCE SE VRAČA Z DNEVNE POTI!

Iskalec min

»Kaj počenjaš vendar, za božjo voljo?«
»Samo poskusiti hočem, če je v mini še razstrelivna snov.«

A. Fogazzaro: 49

Palača ob jezeru

Edita je zardela. »Ne poznate te besede,« je odvrnila. Po kratkem molku je Edita dvignila glavo in pogledala tovarišico. »Povedal mi je resnico,« je izjavila. »Resnico? Ne govorite o resnici, nihče ne ve resnice. Obe vam je povedal, da sem tega gospoda razžalila?«

»Da.«

»In da je naslednjo noč izginil?«

»Da.«

»Je zares izginil? Vam ni povedal, kam je odšel in kje je zdaj? Brez dvoma vam je to povedal; vendar pa mi tega nimate razkriti.«

»Mislim,« je odvrnila Edita z nekoliko užajenim glasom, »da se ne menite za moje pogovore z očetom. Vem, da je neki Silla očetov prijatelj, ki bržkone nima drugih znancev v Milanu. Zato sem imenovala njega. Povejte mi, kaj želite od mene v primeru, da pridem v stik s tem gospodom.«

Marina se je za hip zamislila, s prstom na bradi. Zdelo se je, kakor da se v njeni duši borila in da ne. Nato je vsa strepetala od nog do glave; prsa so se ji dvignila in odprla je usta. Nihče ne bi mogel povedati tega, kar so govorile njene oči. Edita se je zdržala in pričakovala nenavadnih besed.

A teh ni bilo. Usta so se zaprla, vsa postava se je zopet umirila in nenavaden ogenj v dekletovih očeh je ugasnil.

»Nič,« je dejala. »Pojdiva.«

Edita se ni ganila. »Pojdiva,« je ponovila Marina. »Dovolj je, da zvezem, kje Silla stanuje in kaj dela. Sporočite mi to takoj. Hočete?«

»Gospodična,« je dejala Edita, »nikakor nočem razkriti vaših skrivnosti; če pa vam morem biti na uslugo in storiti dobro delo...«

»Oh, kreposti! Sebičnost!« je vzključila Marina.

Neka starka, vsa sključena pod bremenom sena, se je nenadoma prikazala med dvema hlevoma. Obstala je, z velikim trudom dvignila glavo in se dobrohotno nasmehnila.

»Dober dan,« je pozdravila. »Ste prišle na sprehod?«

Bila je prava podoba umazane bede. Bila je bosa, s suhim in črnimi nogami, z brado, naslonjena na dve rdečkasti gošči ter s šopom sivih in razkuštranih las na čelu. Njen pogled je bil jasen in nežen.

»Uboga ženska!« je vzključila Edita.

»Nikakor nisem tako zelo uboga. Res nisem bogata, a moj stari še vedno nekaj zasluži; in tudi sama še precej zmorem. Imam jih sicer že tri in sedemdeset, a upam, da bom še nekaj let lahko nosila koš na hrbtu. Pa saj je tudi za naju še Bog v nebesih. Zbogom torej in želim vama prav prijeten sprehod.«

Sklonila je glavo in hotela nadaljevati pot med kamenjem, zdobljeno opeko in gnojem. Marina je potegnila iz žepa denarnico in jo ji je stisnila v roko.

»Moj Bog!« je vzključila starka. »Nočem tega. Nikakor nočem. Zbogom, zbogom,« je pristavila nato, ker se je prestrašila Marininega pogleda. »Naj bo kakor hočete. Zbogom.«

»Zbogom,« je odvrnila Marina in šla naprej. Ko je prekorajčila cesto, pokrito z mlakozami, se je okrenila. Editin pogled je izrazil zadovoljivo in dobrohotnost.

»Niti malo nisem krepostna in tudi ne mislim zahtevati od Boga plačila za to. Nikakor se ne trudim da bi bila dobra do tistih, ki jih ne ljubim, zato da bi si zaslužila vstopnico za nebesa. Nič drugega ne morete storiti zame kakor to, kar sem že povedala. Sporočite mi, kje stanuje gospod Silla in kaj dela.«

Edita ni odgovorila.

»Se morda bojite, da bi ga dala umoriti?« je vprašala Marina.

»Nikakor ne,« je odvrnila smehljaje Edita; »dobro vem, da ga ne ljubite.«

Marini se je zdelo, da jo je mrzla roka pograbila za srce. Obstala je poleg vodnjaka. Naslonila se je z rokama na rob in se sklonila čez. Samo beseda ljubite ji je napolnjevala dušo. Ga ne ljubite, je dejala Edita, a nikalnice je Marina kar preslišala. Nehote je polglasno zaklicala: »Cecilija!«

Glas je došel do vodne gladine in se odbil od sten z zločestim odmevom. Marina se je zravnila in brez besed nadaljevala pot.

Zavilila sta okrog hriba in se spustila na dno hudournika. Sum slapov, ki se jima je ob hlevih zdel komaj slišen, jima je zdaj planil z vetrom nasproti. Vodovja ni bilo videti; bilo pa je moč goče uginiti, da je tam, v ozki soteski, ki so jo obkrožale visoke gore, obdane s temnimi oblaki in v senci dolge vijugaste razpoke, ki se je spuščala iz soteske v dolino, med poraslim bregom ter masivnim pasom polj in zelenih travnikov, ožarjenih od sonca. Ob soteski je na visoki skali

čepela bela cerkva, pod njo pa so bile raztresene črne strehe ubožnih koč.

»Tam mora biti,« je dejala.

»Kaj pa?« je vprašala Edita.

»Orido. Bohenje, ki ga slišiva, prihaja od tam. Ta kraj je danes zame še posebno privlačen.«

»Zakaj?«

»Ker hočem oditi v volino z bratranec. Molčite? Ali morete biti ob tem brezbržni? Ali si ne morete predstavljati, kako doživetje bo to, da bom sama z njim v tej volini. Ste se mogli ustavljati čarom mojega bratranca? Njegov pogled prodira do srca. Kako duhovit je! Kar za dušil se bo v svoji duhovitosti, ubožček! O njegovi eleganci se pa že kar ne da govoriti. Ali bi me ne zavidali, če bi postala grofica Salvador?«

»Vidim, da to ne boste nikdar postali,« je odvrnila Edita.

»Zakaj ne? Poznam neko osebo, ki se je poročila iz sovraštva.«

»A mislim, da ne iz zaničevanja.«

»Zakaj sovraživa in zaničevanja obenem. Ti dve čustvi sta prav lahko skupaj v koničasti peti elegantnega čevlčka. Tista oseba ga je uporabila, da je potepala svojega moža in še več drugih zoprnih stvari.«

Editi se je zdelo nemogoče, da bi mogel kdo tako govoriti tukaj ob pogledu na veličastne gore. Spomnila se je na mater, ki je ležala v grobu tam daleč na severu. Če bi videla hčerko v taki družbi in slišala tako govorjenje! A Editi ni grozila nikaka nevarnost. Ni ji bilo neznano zlo, zato se je v svoji zavestni nedolžnosti čutila varno. Pustila je, da je Marina nadaljevala s svojim pripovedovanjem.

Kakšne so bile ceste v stari Ljubljani

Da v mestne ljubljanske ulice še dandanes sega dežela, da jim daje celo izrazito vaško lice, se prebivalcem tega mesta brez dvoma ne dozdeva nič hudega. Nasprotno: visokozalozeni seneni vozovi, ki se ob kosnji s svojim dehtečim tovorom prevajajo po predmestnih ulicah; koze in zajci, ki jih videvaš za vrtnimi ograjami, in kokoši, ki se kar nemoteno spreteljavajo po cestah — vsi ti znaki napol kmečkega militeja vsebujejo nekaj domačega, spokojnega, idilničnega. Česar ne bi človek za nobeno ceno zamenjal z življenjem med golimi kamenitimi zgradbami kakoga no:malno velikega mesta.

Toda — tudi mestna idila ima časih svoje meje znočnosti. To so morali ljubljanci, žal, doživljati v tistih, ne zmera, dobrih, starih časih, ko so se po cestah in trgih mesta kar tebi nič meni nič podili ščetinarji, in bi bilo zaradi stanja marsikakih okrajev te občine kar v redu, če bi se bili ljudje oborožili s plinskimi maskami. V Poljanskem predmestju, na primer, je bil resnični »Svinjski trg«. Upravljeno je bilo njegovo ime, zakaj ondi so po tleh nenehoma rili prašiči in ga onečevali. Nekateri bližnji stanovalci so se zaradi tega pritoževali, in sicer po previdnosti najprej pri okrožnem uradu in ne pri mestnih očetih, ki jim očitvidno niso prisojali prave mere smisla za vonj in snago. Vendar je okrožni urad vprašal mestno načelstvo za mnenje in ukrepe, ki jih kani tozadevno storiti. Odgovor mestnega sveta je dokazal, da je bila previdnost prolečev utemeljena. Magistrat je ogorčeno zavrnil »šudovito prošnjo«, češ da bi naj mestna oblast dala meščanom čistiti ceste in naj bi izkldala gnoj izpred hišnih vrat! K sreči se večina sosedov vsaj zaveda, kako da je tista vloga neutemeljena. Zato se tudi branijo prošnji ugoditi. »Vsakdo bo lahko razumel,« je napisano v tistem odgovoru, ki je tako poln brezbržnosti kot ciniz-

ma, »da mi ne moremo biti odgovorni za škodo, povzročeno po prašičih, ki rijejo po tleh.«

Nato pa je okrožni urad odločno posegel vmes. V naredbi iz leta 1784 je ukazano vsem, katerih se tiče, naj pozopno svoje ščetinarje in naj jih ne pustijo potepati se po mestnih ulicah. Sicer pa da jih bodo dali poloviti po sodnih slugah in jih ne bodo izročili prej ko proti določeni odškodnini. Ta način zaplenitve je bil jako dobrodošel nameščencem c. kr. okrožnega urada, zlasti še o priliki kakih praznikov, recimo za božič ali veliko noč ali pa tudi za kako evatbo ali kret.

A ne le četveronožcem, tudi mestnim dvo- nožcem vsakršnega stanu je večkrat povsem primanjkovalo najbolj preprostega občutka za postavo o javni snagi. Tako je moral mestni svet l. 1635 več deželnih uradnikov strogo pokarati zaradi hudih prestopkov spricho te postave. Da, celo nekoga ljubljanskega zdravnika je moral mnogokrat pozvati, da naj odstrani smeti in gnojnico izpred svojih vrat, ker da bo sicer magistrat prisiljen pritožiti se pri deželnem glavarju. Hkrati je dal mestni sodnik po svojih stražnikih oznaniti, da naj izvršijo iste ukrepe. V mestni kroniki se je celo ohranilo ime tistega »vzornega« zdravnika in meščana: to je bil doktor medicine H. Franc Choppin. Če dandanes postavljajo razne spominske plošče onim zdravnikom in razikovalcem, ki so si stekli kaj zaslug za zdravje sodržavljanov, ne bi smeli pozabiti postaviti tudi tablo v spomin temu Francetu Choppinu.

Pri takem splošnem pojmovanju vprašanja javne snage se ne smemo čuditi da pristojne oblasti niso tako dolgo ničesar ukrenile. Čiščenje cest je bilo pojmovano kot nekaj eramotnega ali pa kot posebna dobrota in to z utemeljitvijo, da se čistilci cest lahko okoristijo s smetmi in z gnojem in da bi morali za to še kaj doplačati.

Način, ki se je po njem ravnal magistrat pri oddaji snage za cest, je bil jako kompliciran in hkrati bistroumen. Na tem področju so se oprijeli neke vrste federalizma, in so vso cestno umazano razdelili na posebne oddelke in so jo oddajali posebnim poklicem. Kako so ta način posamezno izvajali, je najbolje razvidno iz pričevanja, ki ga je dal neki sodni sluga na zapisnik, ko je imel magistrat spet nekoč opravka z zadevo čiščenja cest, in je slugo poklical kot nekakega tozadevnega izvedenca. Ker je imel ta mož že 44 službenih let za seboj, pač lahko verjamemo njegovi šudoviti izjavi.

Glede na to izjavo je magistrat še konec 18. stoletja ravnal s cestno nesnago kot z nekakim dobičkanosnim predmetom, ki njena odstranitev ne sme povzročati stroškov, pač pa mora dajati celo dohodke. Kot snazilce cest so imenovali do l. 1780 prevoznike lesa, (ki jim je ljudstvo iz neznanega vzroka rekalo »mišji strelici«), dalje sodarje, nosilce stolov, sodne sluge in sodne beračev. Kako in kdaj se je dogajalo čiščenje, ni moči dognati, le to je znano, da se vsi ti »stanovi« nesnage niso dotaknili in da za kako morebitno tozadevno opravilo tudi — razen nesnage — niso prejimali nobenega plačila.

Ce si je magistrat v tem času zdaj pa zdaj belil glavo s to zadevo, pa le zato, ker ni hotel utrpeti za snazenje cest nobenih stroškov, pač pa je hotel imeti še dohodke, a niti najmanj mu ni bilo do tega, da bi bile mestne ceste posnažene. Krog l. 1780 se je lotil najemniškega sistema. Najemnik je moral dajati magistratu na leto 20—30

goldinarjev najemnine. Če tozadevnim poslom ni bil sam kos — in dela s čiščenjem je bilo toliko, da ga kak neodgovorni zasebnik res sam ni mogel opraviti — pa so bili pozvani kazencni, ki pa seveda niso bili za to nič plačani.

A ves ta sistem ni mogel ostati trajen. Ljubljanske ceste in trgi so bili neznansko zanemarjeni. Celo po Glavnem trgu, to je po trgu pred rotovžem, so pometali le dvakrat na leto! — in sicer pred procesijo sv. Rešnjega Telesa in pred procesijo na veliki petek. Pri vsem tem pa je imel magistrat še to smolo, kar je nekoč očitno priznal, da sta mu ostala na razpolago za čiščenje cest samo dva kazenca. Torej je bil padeč kriminalistike za ljubljanske mestne očete naravnost usoden.

V take zapuščene razmere pa je l. 1791 prišel

ko strela z jasnega od okrožnega urada hud ukor, češ da je dal magistrat o priliki Elizabetinega semnja, največjega tedanja ljubljane, sicer počistiti mesto, a da je pustil kopice smeti in gnoja čez kate- re je vozovom težko priti, peščem pa sploh ne. Zato je okrožni urad ukazal, da naj da magistrat takoj odstraniti to nesnago in naj razglasi, da naj odpelje smeti vsakdo, ki hoče to storiti.

S tem odločnim odlokom o »razvrednotenju smeti« je bila zdaj pot odprta. Cestna nesnaga ni tvorila zdaj nič več samo postavke o dohodkih v gospodarstvu ljubljane. Zdaj je bil magistrat prisiljen, da se je moral smotrno lotiti snazjenja cest in sicer tako, kakor je ustrezalo zdravstvenim, kulturnim in prometnim razmeram deželne prestolnice.

Cenjenim bralcem našega lista!

Za hrvatsko državo:

Vljudno sporočamo, da se za vsa naročila glede »Slovenca«, »Slov. doma«, »Domoljuba«, »Bogoljuba«, »Slovenčevega koledarja« in »Slovenčeve knjižnice« blagovolite obračati na tvrdko »Press Import«, Katančičeva 3, Zagreb.

Od 1. decembra dalje bo cena »Slovenca« v nadrobni prodaji 4 kune, za naročnike pa mesečno 83 kun, s ponedeljskim »Slov. domom« vred pa 96 kun.

Cena »Slov. doma« v nadrobni prodaji 3 kune, za naročnike mesečno 55 kun.

Cena »Domoljuba« v nadrobni prodaji 4 kune, za naročnike celoletno 110 kun.

Cena »Bogoljuba« posamezna številka 4 kune, celoletna naročnina 45 kun.

»Slovenčev koledar« za leto 1943 za naročnike Slovenca, Slov. doma, Domoljuba, Bogoljuba, Obiska ter Slovenčeve knjižnice 100 kun, za nenaročnike imenovanih listov pa 140 kun.

Cena posameznim broširanim knjigam »Slovenčeve knjižnice« 50 kun, v polplatno vezanim knjigam 75 kun, na boljšem papirju v celo platno vezanim knjigam 125 kun.

Naročnina vsega letnika »Slovenčeve knjižnice« (t. j. 36 knjig) 1100 kun za broširane knjige, 2300 kun za v polplatno vezane, 3500 kun za na boljšem papirju v celo platno vezane knjige.

Za Srbijo veljajo iste cene v dinarjih.

Spomini

»Dragi, se še spominjaš? Pri tem drevesu sva se spoznala.«

»Da, da. In prav za tistim drevesom stoji tudi danes nov nesrečnik.«

Edgar Wallace: 13

Skrivnost skrivljene sveče

Roman.

»Skoraj do smrti sem ga prestrašil,« je odgovoril Mansus. »Jaz sem policijski agent, sem mu rekel, in hočem, da pojdiš z menoj!«

»In je seveda utihnil in ni hotel spregovoriti ne besede več,« je dejal T. Ks.

»Res, gospod,« je potrdil Mansus, »za sem ga potem le pripravil do tega, da je še govoril. Vassaloro je stanoval na Greet James Streetu 604 v tretjem nadstropju. In resnično je tam še nekaj njegove oprave. In vsak način je moral imeti poseben vzrok, da je imel dva naslova.«

T. Ks. je lokavo prikimal.

»Imel je ženo,« je odgovoril Mansus, »za jo je zapustil nekako štiri mesece prej, preden je bil ubit. Poslovni naslov je imel na Adelphi, a je hodil, kakor se zdi, dvakrat ali trikrat na teden prenočevati v Great James Street. Gospodarju sem naročil, naj pusti vse, kakor je našel, ker da pridemo kmalu mi.«

Deset minut pozneje sta bila oba uradnika že v nekoliko tesnem stanovanju, ki ga je imel Vassaloro.

Gospodar je povedal, da je večina oprave bilo njegove, nekaj stvari pa rajnkega. Dostavil je, nekoliko neumestno, da mu je stranka še dolgovala najemnino za šest mesecev.

Vassalorova imovina so bili pločevinast kovčeg, majhna pisalna miza, knjižna omara in nekaj obleke. Omara in pisalna miza sta bili za-

Opičja govorica

Nek belgijski prirodoslovec, ki se je pred nedavnim vrnil iz afriškega Konga, je med drugimi zanimivostmi, ki jih je bil videl in doživel na svojem dolgem potovanju po Afriki, povedal, da imajo tudi opice svoj jezik, svojo govorico, v kateri se pomenjujejo med seboj in se razumejo. Tega njihovega jezika se je deloma tudi on naučil. Vsak opičji glas, da ne rečemo »beseda« — pravi ta belgijski naravoslovec — je izraz nekakega opičjega slutja, recimo bolečine, jeze, ljubezni, lakote, strahu itd., prav kakor pri človeški govorici. Da bi svojo trditve podprl, je posnel nek »razgovor« med opicami tudi na gramofonsko ploščo. Tisti, ki so slišali navijati to gramofonsko ploščo, a niso bili prej opozorjeni, da je na njej posneta opičja govorica, so imeli baje pri tem poslušanje vtis, da slišijo govoriti ženske v nekem tujem, neznanem in nerazumljivem jeziku.

Umrla mi je moja draga, gospa

Terezija Merhar

delavka tobačne tovarne

Pogreb bo v soboto, 28. novembra 1942, ob pol 4 popoldne iz hiše žalosti, Rožna dolina cesta XX/9 na pokopališče Vič. Ljubljana, dne 27. novembra 1942.

Merhar Josip, polbrat.

prti s ključem, kovčeg pa je bil odprt in ni bilo v njem skoraj nič posebnega.

Oni ključavnici nista zahtevali kdove kake spretnosti. Mansus je obe z lahkoto odprl. Poševno ležeča plošča pisalne mize je tvorila nekaj pull, v notranjosti pa je bilo nakopičenih mnogo odprtih in še zaprtih pisem, računov, beležnic in raznih drobniarij, ki jih zbira nereden človek.

T. Ks. je pregledal vsa pisma drugo za drugim, ne da bi našel kaj, kar bi mu moglo pomagati. Zdelo se je, da se je lotil brezuspešnega preiskovanja, ker še tako skrben pregled ni prinesel ničesar, s čimer bi mogel odkriti, kar si je postavil za nalogo. Končno je vzbudila njegovo pozornost neka kovinasta škatla, skrita v ozadju podolgovatega predala v pisalni mizi. Izvlekel jo je, jo odprl in našel v nji omet papirja, zavitega v staniol.

»Oj, oj!« je vzključil T. Ks. in bil upravičeno vesel.

VI.

Na snažnem dvorišču pred stanovanjem upravitelja dartmoorskih zaporov je stal neki človek. Obleden je bil v grozno uniformo, ki označuje jetnika. Bil je golo ostrizen, a služnjak obraz ni bil kaka dva dni obrbit. Stojel z rokami na hrbtu, je čakal, kdaj ga pokliče na delo.

John Lexman — A. O. 43 — je pogledal sinje nebo, kakor ga je večkrat gledal z dvorišča, kjer so se sprehajali, in se vprašal, kaj mu prinese ta dan novega. Vsak dan se mu je vleklo ko večnost. Ni si upal razmišljati o dolgih bridkih letih, ki ga še čakajo. Ni si upal misliti na ženo, ki jo je moral zapustiti, in ne na strašno trpljenje, ki ga bo moral še pretrpeti. Zdaj je izginil

v Taristock do Princetowna, kjer je bilo nekaj hišic, v katerih je zadnje čase stanovalo nekaj osebja iz jetnišnice. A. O. 43 bi moral eno izmed teh hišic pobarvati.

V hiši ni še nihče stanoval.

Neki tapetnik je pod nadzorstvom drugega čuvaja čakal, kdaj pride pleskar. Čuvaja sta se pozdravila in prvi je odšel ter prepustil drugemu nadzorstvo nad obema jetnikoma.

Oba sta molče delala kako uro pod čuvajevim nadzorstvom. Potem je čuvaj odšel in John Lexman je porabil priliko, da je povprašal tovariša o njegovi usodi.

Tapetnik je imel kakih štiri in dvajset let, bil živahen in uren. Bil je čeden v obraz in ni kazal nič tiste neizrazne divje odurnosti, ki je bila značilna za večino dartmoorskih prebivalcev.

Slišala sta, kako so se oddaljevali čuvajevi koraki po hodniku, in že prisluškovala odmevu podkovanih čevljev po pešeni stazi, ki je vodila čez vrt do vrat na cesto, preden je tapetnik spregovoril.

»Zakaj so vas zaprli?« je vprašal tiho.

»Zaradi uboja,« je kratko odgovoril.

Ze večkrat je tako odgovoril in vsakokrat skoraj z zadovoljstvom opozoval spoštovanje, ki ga je vzbudil v vpraševalčevih očeh.

»Koliko let so vam prisodili?«

»Petnajst.«

»To se pravi enajst let in devet mesecev,« je povzel tapetnik. »Mislim, da prej niste bili nikdar tukaj.«

»Seveda ne,« je odvrnil Lexman suho.

»Jaz sem tukaj že izza deških let,« je pristavil tapetnik. »Prihodnji teden me izpustijo.«